ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2015 «ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ»

Εμμανουήλ Δραγώγιας

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Copyright 2021

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Μαρασλή 21-23, 106 76 Αθήνα
Τηλ. 210 7220508
Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmce.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet δεν υιοθετεί πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2015

«ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ»

Δραγώγιας Εμμανουήλ

Ιστορικός, πτυχιούχος Φιλοσοφικής σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ευχαριστίες

Η παρούσα ερευνητική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του εκπαιδευτικού σεμιναρίου του Κέντρου αριστείας Jean Monnet, με θέμα *«Η διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ανατολική Μεσόγειο: η Ελλάδα, η Ε.Ε και η Τουρκία».*

Ευχαριστούμε θερμά όλα τα άτομα που πήραν μέρος σε τούτη την έρευνα, με θέμα:

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην προσφυγική κρίση του 2015 «Δήμος Κοζάνης» συντείνοντας με τον τρόπο αυτό στην επιτυχή ολοκλήρωση της.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στις αγαπητές/τούς

Κύριο Λεούδη Δημήτριο Κοινωνιολόγο και συντονιστή των δράσεων της εθελοντικής ομάδας της Άρσις Κοζάνης, για τις γνώσεις που μοιράστηκε μαζί μας πάνω σε θέματα, που άπτονται του μεταναστευτικού/προσφυγικού ενδιαφέροντος στην Περιφερειακή Ενότητα του Δήμου Κοζάνης.

Τον πρώην δήμαρχο Κοζάνης (2014-2019) κύριο Ελευθέριο Ιωαννίδη, για τις πολύ χρήσιμες πληροφορίες που αφορούν τη γενικότερη διαχείριση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού.

Την κυρία Ηλικίδου Μελίνα, πρώην πρόεδρο του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κοζάνης, η οποία με τις πολύτιμες παρεμβάσεις σε θέματα διαχείρισης και λειτουργίας της προσωρινής δομής φιλοξενίας στην Λευκόβρυσης Κοζάνης, υπήρξε άκρως διαφωτιστική.

Και τέλος, την επικεφαλής του Ε.Ο.Δ Κοζάνης την περίοδο 2015-2016, χειρουργό οδοντίατρο κυρία Τζήκα Σοφία, η οποία με ζοφερές περιγραφές βοήθησε να κατανοήσουμε επαρκώς και σχεδόν βιωματικά τις εντυπώσεις των προσφύγων στην προσωρινή δομή της Λευκόβρυσης Κοζάνης, η οποία εν τέλει, μεταφράζεται ως «*ένα ανεξίτηλο στίγμα ανθρωπιάς, αποτυπωμένο από πράξεις ανιδιοτελούς προσφοράς των απλών πολιτών της πόλης της Κοζάνης»*.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα ερευνητική εργασία, με την ενδελεχή μελέτη σχετικής με το υπό εξέταση θέμα βιβλιογραφίας, αποτυπώνονται σε μια σύντομη ιστορική αναδρομή οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, που ακολούθως διαδέχθηκαν αθρόες εισροές προσφύγων και μεταναστών στην περιοχή του δήμου Κοζάνης φθάνοντας στη προσφυγική κρίση του 2015.

Εν συνέχεια θέτονται τα υπό εξέταση ερευνητικά ερωτήματα και οι στόχοι της έρευνας, όπου στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η μεθοδολογία καθώς και οι τρόποι με τους οποίους χρησιμοποιήθηκαν τα ερευνητικά εργαλεία για τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων. Ενώ στο δεύτερο μέρος, δημιουργείται η έκθεση επιλεγμένου υλικού από το συνολικό δείγμα της έρευνας σε ακολουθία με την ανάλυση δεδομένων. Τέλος, λαμβάνοντας υπεύθυνα υπόψιν άξιους προβληματισμούς, καταλήγουμε σε τελικά συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: διαχείριση κρίσης, δομές φιλοξενίας, τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνικές αντιδράσεις, εθελοντισμός, μεταναστευτικό φαινόμενο

ABSTRACT

In the present research work, with the thorough study of the relevant bibliography. A brief historical review reflects the political and social developments, which were followed by large influxes of refugees and immigrants in the area of the municipality of Kozani, reaching the refugee crisis of 2015. Then the research questions under consideration and the objectives of the research are presented, where in the first part the methodology is presented as well as the ways in which the research tools were used to collect the necessary data. While in the second part, the report of selected material is created from the total sample of the research in sequence with the data analysis. Finally, responsibly taking into account worthy considerations, we come to final conclusions.

Keywords: crisis management, hospitality structures, local government, social reactions, volunteering, migration phenomenon

Περιεχόμενα

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗΑΝΑΔΡΟΜΗ 7

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ 11

3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ..... 12

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ..... 13

5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

5.1 Συνέντευξη 14

5.2 Βίντεο… 14

5.3 Ανάλυση περιεχομένου από οπτικοακουστικό υλικό.....15

5.4 Ερωτηματολόγιο 15

6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ 17

6.1 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας.....18

7. ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ… 19

7.1 Ερωτηματολόγια 20

7.2 Ημιδομημένη συνέντευξη 30

7.3 Παρουσίαση δεδομένων εικονικού κειμένου προερχόμενου από την ανάλυση οπτικοακουστικού υλικού 34

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....37

8.1 Περιστατικά προσωρινής εγκατάστασης και φιλοξενίας..... 37

8.2 Κοινωνικές αντιδράσεις-Κοινωνικοοικονομική κατάσταση.....38

8.3 Διαχείριση των περιστατικών εγκατάστασης και φιλοξενίας.....39

8.4 Σχέση και λειτουργία-Κρατικός μηχανισμός και τοπική αυτοδιοίκηση 40

9. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ… 42

Βιβλιογραφία 43

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ…..... 44

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ιστορική βαρύτητα του δήμου Κοζάνης, καθιστά συνώνυμη την ονομασία της πόλης με το φαινόμενο της μετανάστευσης και την «προσφυγιά» ανέκαθεν λόγω της ευαισθησίας του Ελλαδικού χώρου, με έντονα στοιχεία μεταναστευτικής κινητικότητας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων τα οποία είναι πλήρως αποτυπωμένα στις σελίδες της σύγχρονης Ελληνικής ιστορίας.

Η Ελλάδα, λόγω της χρόνιας πολιτικής και κατ' επέκταση οικονομικής αστάθειας που τη χαρακτήριζε ως κράτος τους προηγούμενους αιώνες, παραδοσιακά θεωρείται μια χώρα η οποία συνήθως παρήγαγε μετανάστες και πρόσφυγες προς όλα τα μήκη και πλάτη της υφηλίου. Το γεγονός αυτό έχει καταγραφεί σε σημαντικές περιόδους της Παγκόσμιας και Ευρωπαϊκής ιστορίας και συνεχίζει να επιβεβαιώνεται περίτρανα καθ' όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Τα γεγονότα όμως που συμβαίνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα και διαταράσσουν τον παγκόσμιο ρου της ιστορίας- σε ορισμένες κομβικές στιγμές για τη χώρα μας- υποδαυλίζουν προβληματικές καταστάσεις, οι οποίες με τη σειρά τους τα τελευταία χρόνια την έχουν μετατρέψει άμεσα σε μια χώρα *δέκτη* χιλιάδων μεταναστών. Σε αυτό το συμπέρασμα συνδράμει και η θέση της χώρας μας στη νότια και ανατολική συνοριογραμμή του χάρτη της Ευρωπαϊκής Χερσονήσου. (Άγγελος 2020)

Η πρώτη και μεγαλύτερη εισροή προσφύγων στην περιοχή της Κοζάνης εντοπίζεται στο τέλος του Μεγάλου Πολέμου και αμέσως μετά την Μικρασιατική καταστροφή- με τις ανταλλαγές των πληθυσμών- συνέπεια της χρόνιας και αργής διάλυσης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Αυτή η εξέλιξη είχε ως επόμενο αρκετές και μεγάλες, ριζικές γεωπολιτικές ανακατατάξεις στον Ευρώ-Ασιατικό χώρο. Η Ελλάδα μας-αρκετά μικρότερη σε έκταση το1920- δέχθηκε αιφνίδια και μετά σωρηδόν σε μικρό μόλις διάστημα, χιλιάδες πρόσφυγες από τις περιοχές της Μικράς Ασίας και του Πόντου καθώς και από διάφορα μέρη της αχανούς πάλαι ποτέ Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Αυτή η μαζική επιστροφή των Ελλήνων στην πατρίδα δημιούργησε με τα χρόνια και κάτω από συνεχόμενες ανακατατάξεις στον Ελλαδικό χώρο, αρκετές νέες κώμες, οικισμούς και πόλεις. Οι Έλληνες πρόσφυγες θα μπορούσαν να εργαστούν και να κάνουν μια καινούρια αρχή λαμβάνοντας φυσικά υπόψιν τις διάφορες δυσκολίες που έπρεπε να αντιμετωπίσουν. Δε χρειάζεται αρκετή φαντασία για να φέρουμε στο μυαλό μας τις τριτοκοσμικές προκλήσεις που μπορεί αυτοί οι άνθρωποι να αντιμετώπισαν. Ένα κράτος όπως ήταν η Ελλάδα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήρθε αντιμέτωπο με τον άμεσο αντίκτυπο των κοινωνικών αντιδράσεων που επιβάρυναν την είδη κακή ψυχολογία των προσφύγων. Όλοι φέρνουμε τις θύμησές μας από

ιστορίες που έχουν διηγηθεί οι παππούδες/γιαγιάδες μας, οι οποίες δεν περιγράφουν και τον καλύτερο τρόπο υποδοχής, που μαρτυρούν ξεκάθαρα ρατσιστικά και ακραία περιστατικά με πρωταγωνιστές αγανακτισμένους συμπατριώτες. Πρόσφυγες με προορισμό τη μητέρα πατρίδα, που την συγκεκριμένη χρονική στιγμή έψαχνε να βρει τον βηματισμό της. Περνώντας τα χρόνια όμως και προχωρώντας μπροστά, τέθηκε από όλους τους Έλληνες ένας πολύ μεγάλος και κοινός στόχος. Ήταν η δημιουργία του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους και βοήθησε άρρηκτα στην θεμελίωση της νέας εθνικής μας ταυτότητας.

Το δεύτερο αξιόλογο κύμα μεταναστών στην περιοχή της Κοζάνης, εντοπίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 90'. Η προέλευση του οφείλεται καθαρά στην πτώση *«ντόμινο»* των κομουνιστικών καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης. Ο συνδυασμός αυτός με τη διάλυση του μεγάλου κράτους της Σοβιετικής Ένωσης, ώθησε ένα μεγάλο πλήθος οικονομικών μεταναστών στην χώρα μας διαμέσω ακριτικών δήμων όπως η Καστοριά, η Φλώρινα κ.α. Τα γεγονότα αυτά, που αρχικά τάραξαν την ησυχία της Ευρώπης, εγκατέστησαν στη συνέχεια-έστω και προσωρινά- χιλιάδες ανθρώπους ως επί των πλείστων από την Αλβανία, οι οποίοι κατέφθαναν σε άθλια κατάσταση στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας.

Ο κρατικός μηχανισμός ανέτοιμος και χωρίς σχέδιο, επικουρούμενος από τις υποδείξεις των διεθνών οργανισμών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για άλλη μια φορά αρκέστηκε σε λύσεις παρωδία, που με τα χρόνια απέδειξαν την ελαττωματικότητα τους και επιβάρυναν τους Έλληνες πολίτες με καθήκοντα που σχετίζονται κυρίως με υποχρεώσεις κρατικών φορέων και οργανισμών. Φυσικά στη δεύτερη περίπτωση δεν επρόκειτο για Έλληνες πρόσφυγες ή μετανάστες, πρόκειται όμως για ανθρώπους. Ωστόσο πέρα από τις κοινωνικές αντιδράσεις, που εκφράζονται συνήθως από ρατσιστικές συμπεριφορές πρέπει αναντίρρητα να τονιστούν ιδιαίτερα και οι αξίες του εθελοντισμού, της αλληλεγγύης, που επάξια και περήφανα πίστεψαν οι Έλληνες πολίτες. Είναι απλώς αξιοσημείωτη η προσφορά τους σε όλη τη διάρκεια της παραμονής αυτών των ανθρώπων στη πόλη της Κοζάνης.

Ταυτόχρονα, με την διάλυση και αλλαγή του καθεστώτος στην Σοβιετική Ένωση, πολλοί Έλληνες που κατοικούσαν εκεί αποφάσισαν να επιστρέψουν στην Ελλάδα δοκιμάζοντας εκ νέου την τύχη τους σε περιοχές του δήμου Κοζάνης. Τότε οι Έλληνες πολιτικοί παρότρυναν τους ανθρώπους αυτούς μέσω ειδικών προνομίων τα οποία θα λειτουργούσαν ως κίνητρα της συγκεκριμένης επιλογής. Το αντάλλαγμα ήταν η άμεση εκλογική εκμετάλλευση που συνοδεύτηκε από δωρεάν αεροπορικά εισιτήρια για να λάβουν μέρος στις εκλογικές διαδικασίες της περιόδου. Η συμβολή των απλών πολιτών του δήμου Κοζάνης στην ομαλή εγκατάσταση και παραμονή των Ελλήνων παλιννοστούντων υπήρξε για άλλη μια φορά καθοριστική.

Κάθε περίπτωση όμως διαφέρει σημαντικά, επισημαίνοντας στη πορεία κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που αναδεικνύουν ένα πλήθος σημαντικών γεωπολιτικών ανακατατάξεων που επηρεάζουν άμεσα τη χώρα μας. Η αλλαγή αυτή φαίνεται μέσω της οικονομικής μεταμόρφωσης του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος του καπιταλισμού, όπου αναπτύσσεται σε αλληλουχία με τις δύο βιομηχανικές επαναστάσεις του 20^{ου} αιώνα και ραγδαία επηρεάζει το σύνολο της κοινωνικής λειτουργίας άρα της ανθρωπότητας.

Ο κρατικός μηχανισμός από κοινού με το δήμο Κοζάνης, όταν συνέβη το αναπόφευκτο με τα μέσα που διέθεταν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή κατάφεραν έστω και προσωρινά να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις, οι οποίες με τα χρόνια διαφέρουν σημαντικά και εκφράζονται:

- Σε θεωρητικό επίπεδο που προϋποθέτει την ύπαρξη ενός οργανωμένου σχεδίου δράσης το οποίο και θα τίθεται σε εφαρμογή /εκτελείται, σε καταστάσεις κρίσεων και όχι κάποιο πρόχειρο/τυχαίο σχεδιασμό.
- Σε πρακτικό-εκτελεστικό επίπεδο που προϋποθέτει την ύπαρξη σχεδίου δράσης, τα σύγχρονα μηχανικά/τεχνικά μέσα και εν τέλει το εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό/εμπειρία.

Παρόλα αυτά το μόνο που διαχρονικά αλλάζει προς το καλύτερο με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, είναι ο ανθρωπισμός και οι αξίες που αυτός πρεσβεύει. Οι πολίτες του δήμου Κοζάνης απέδειξαν για άλλη μια φορά πόσο σημαντικές είναι οι αξίες του εθελοντισμού και της αλληλεγγύης, βοηθώντας τους «ξένους» σαν να ήταν η δική τους οικογένεια. Αυτό φυσικά δε σημαίνει πως δεν υπήρξαν μεμονωμένα περιστατικά κακής μεταχείρισης ή ρατσιστικής συμπεριφοράς. Στη πλειοψηφία όμως, η κοινωνία λειτούργησε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο άσχετα με την οικονομική κατάσταση που επικρατούσε στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Κοζάνης και της Δυτικής Μακεδονίας γενικότερα.

Πέρασαν αρκετά χρόνια μέχρι τη στιγμή που κλήθηκε η περιφέρεια και ο δήμος Κοζάνης να αντιμετωπίσουν άμεσα ένα νέο περιστατικό σχετικό των προηγούμενων μεταναστευτικών/προσφυγικών κρίσεων. Η κακή οικονομική κατάσταση του δήμου έπειτα από μια πενταετία ανακατατάξεων και αλλαγών που επέφερε η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2010 είναι άκρως εμφανής. Μεγάλο «αγκάθι» για ολόκληρη τη Δυτική Μακεδονία η περίφημη *εποχή της απολιγνιτοποίησης,* που έρχεται να συμπληρώσει το καρέ στην προβληματικότητα της περιόδου.

Οι συνέπειες του πολέμου που εκτυλίσσεται τα τελευταία δέκα χρόνια στη Συρία φάνηκαν αμέσως με τη μεγάλη μεταναστευτική κρίση του 2015. Κακοί χειρισμοί από πλευράς Ε.Ε σε

συνδυασμό με την αντισυμβατικότητα της Τουρκίας έπληξαν τα περισσότερα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης προκαλώντας απόγνωση.

Όπως είναι πλέον γνωστό με βάση στατιστικά στοιχεία της Ύπατης αρμοστείας του Ο.Η.Ε, οι μεταναστευτικές ροές του 2015 στη χώρα μας, είχαν μια ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 997,82% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση τον Ιούνιο του 2015 σταμάτησε την χρηματοδότηση της επιχείρησης « ασπίδα », με αποτέλεσμα να λήξει η απόσπαση όλων των ενισχυτικών δυνάμεων στα νησιά και τον Έβρο. Το Λιμενικό σώμα και η Ελληνική αστυνομία, ως υπηρεσίες της πρώτης γραμμής, με έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού, επαρκών τεχνικών μέσων και υποδομών, έπρεπε να διαχειριστούν την κρίση αυτή. (Τσιριγώτη 2020)

Η κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς και της Ύπατης αρμοστείας του Ο.Η.Ε υπήρξε καθοριστική. Το Νοέμβριο του 2015, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε έναν αγώνα δρόμου, προσπαθώντας από τη μία να υποστηρίξει την χώρα μας και από την άλλη να σταματήσει τις προσφυγικές ροές. (Τσιριγώτη 2020)

Ως αποτέλεσμα της κατάστασης που περιγράψαμε και το κλείσιμο της Βαλκανικής οδού, στα τέλη του Φεβρουαρίου 2016 και μέσα στην καρδιά του χειμώνα, στο ύψος της Εγνατίας οδού λίγο έξω από το χωριό Πολύμυλος του δήμου Κοζάνης οι πρώτοι πρόσφυγες είναι γεγονός. Γύρω στα 170 άτομα μεταξύ αυτών (παιδιά, ανήλικοι, βρέφη) καταφθάνουν με τρία λεωφορεία του Κ.Τ.Ε.Λ τα οποία και ακινητοποιούνται στην τοποθεσία αυτή έπειτα από παρέμβαση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Βορείου Ελλάδος.

Ο δήμος Κοζάνης κλήθηκε να διαχειριστεί την κατάσταση η οποία στη προκείμενη φάση απαιτούσε άμεση προσωρινή εγκατάσταση των προσφύγων σε περιοχή εντός των ορίων του δήμου. Ο δήμος δέχτηκε χωρίς δεύτερη σκέψη την φιλοξενία και χωρίς να γνωρίζει τι θα ακολουθούσε. Σε διάστημα σχεδόν τεσσάρων μηνών οι αφίξεις σχεδόν 2.000 ανθρώπων ακόμα είναι πραγματικότητα. Όλοι αυτοί οι πρόσφυγες έπρεπε να φιλοξενηθούν εωσότου αποφασιστεί από τα ανώτερα όργανα της πολιτείας η πορεία της τύχης τους.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ποιοτική μεθοδολογία επιλέχθηκε διότι ο στόχος της μελέτης μας είναι η διερεύνηση των απόψεων, των προσωπικών νοημάτων, των πεποιθήσεων που κατέχουν τα άτομα που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα, καθώς και επειδή αναζητείται ο τρόπος που δημιουργήθηκε η κοινωνική εμπειρία και τα νοήματα που τη συνοδεύουν. Στη παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η ποιοτική μεθοδολογία για τη μελέτη του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, συγκεκριμένα του δήμου Κοζάνης σε σχέση με την μεταναστευτική κρίση του 2015, λόγω της δυνατότητας να παρέχει τις απόψεις των ατόμων, αιρετών και μη, όπως και την καταγραφή της εμπειρίας των εμπλεκομένων ως συμμετέχοντες στα γεγονότα εκείνης της έντονης περιόδου. (Ιωσηφίδης.Θ 2003)

Επιπλέον, η έρευνα στα περιστατικά φιλοξενίας και εγκατάστασης προσφύγων, απαιτεί μια ποιοτική μεθοδολογία έρευνας καθώς ο τομέας αυτός δεν διαθέτει αρκετά ερευνητικά δεδομένα από το φυσικό πλαίσιο και περιβάλλον, τουλάχιστον όσον αφορά την περιοχή της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Αυτό πραγματώνεται:

- **Πρώτον**, μέσα από συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια στα οποία συμμετέχουν κυρίως άνθρωποι που βίωσαν τα γεγονότα από την αρχή έως το τέλος, εκ των οποίων ορισμένοι εκπροσωπούσαν τη δημοτική αρχή ενώ άλλοι συμμετείχαν ως μέλη εθελοντικών ομάδων, ΜΚΟ, καθώς και απλοί πολίτες που έσπευσαν με το πρώτο κάλεσμα της διοίκησης του δήμου για βοήθεια.
- **Δεύτερον**, από την ανάλυση περιεχομένου προερχόμενο από οπτικοακουστικό υλικό (video) τα οποία καλύπτουν μέρος των γεγονότων από τις περιοχές της Λευκόβρυσης, Πολυμύλου, Κοζάνης και αναρτήθηκαν στα τοπικά ΜΜΕ από τις αρχές Φεβρουαρίου μέχρι και τον Μάιο του 2016.

Στην παρούσα έρευνα για να μπορέσουμε να μελετήσουμε με πληρέστερο τρόπο τον υπό διερεύνηση ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στα περιστατικά προσωρινής φιλοξενίας και εγκατάστασης στην περιοχή του δήμου Κοζάνης, επιλέξαμε την πολυμεθολοδολογική προσέγγιση αξιοποιώντας τα οφέλη που αυτή προσφέρει. (Ιωσηφίδης.Θ 2008)

Θα αναφερθούμε στο δείγμα που απαρτίζουν οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις, επίσης στο δείγμα των βιντεοσκοπημένων γεγονότων κυρίως της άφιξης των προσφύγων στην προσωρινή δομή φιλοξενίας που δημιουργήθηκε από τον δήμο Κοζάνης και τέλος στους συμμετέχοντες τους οποίους μεταβιβάσαμε ερωτηματολόγια με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα τελευταία χρόνια εκδηλώνεται έντονο το ενδιαφέρον για τον τρόπο διαχείρισης του μεταναστευτικού φαινομένου από τις κοινωνίες γενικότερα. Αναμφισβήτητα η παρουσία του φαινομένου, φαίνεται να είναι μια διαχρονική - πραγματική κατάσταση, όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της καλούνται να διαχειριστούν αρκετά συχνά τα τελευταία χρόνια.

Σκοπός αυτής της έρευνας, είναι να εντοπίσει μέσα από γεγονότα τις καταστάσεις και να αναδείξει με σαφή και εμφανή τρόπο, όλα αυτά τα στοιχεία που μαρτυρούν τον πολυσύνθετο «ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης» που στην προκείμενη εργασία εκφράζεται αποκλειστικά από τον δήμο Κοζάνης, στα υπό εξέταση γεγονότα του Φλεβάρη του 2016 αποτέλεσμα της μεγάλης μεταναστευτικής/προσφυγικής κρίσης του 2015. Προσπαθεί να εξετάσει τη διαχείριση των εν λόγω περιστατικών από τοπικούς φορείς, το κράτος και την τοπική κοινωνία. Ακόμα, να καταλήξει σε χρήσιμα συμπεράσματα αναλύοντας τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και να τροφοδοτήσει με πρωτογενή υλικό και βιβλιογραφία τους μελλοντικούς ερευνητές. Η φτωχή βιβλιογραφική παρουσία στο εν λόγω θέμα που εξετάζεται «ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη κρίση του 2015», αναδεικνύει ότι τα πιθανά πλεονεκτήματα στους άμεσους και αρκετά πετυχημένους χειρισμούς σε παρόμοιες καταστάσεις διαχείρισης, οφείλονται κατά πλειοψηφία σε αυθόρμητες κινήσεις και προσωπικές επιλογές, απλών ανθρώπων και ομάδων της τοπικής κοινωνίας και όχι του οργανωμένου κρατικού μηχανισμού όπως και αν εκφράζεται σε τέτοιου είδους περιστάσεις.

Η ερευνητική δραστηριότητα είναι περιορισμένη και τις περισσότερες φορές εστιάζει σε ορισμένα άτομα που μετείχαν στα γεγονότα περιστασιακά. Μια πιθανή αιτία έλλειψης ερευνών είναι πως τέτοια περιστατικά, που άπτονται των κρατικών χειρισμών λαμβάνουν χώρα αυθόρμητα μόνο από τον απλό εθελοντή, κάτοικο που προσφέρει τις υπηρεσίες του οικειοθελώς και έτσι καθίσταται δύσκολο να εξεταστεί εκτός πλαισίου.

Ακόμα, σκοπός της παρούσας μελέτης, είναι η βάση στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης και στη προκείμενη περίπτωση του δήμου Κοζάνης, είναι η πρακτική που χρησιμοποιεί διάφορα μέσα σε συνδυασμό και συνεργασία με την πολιτική προστασία εθελοντικές ομάδες, συλλόγους κ.τ.λ.

Η εργασία αυτή, αποτελεί μια ερευνητική προσπάθεια για το δήμο Κοζάνης, η οποία εξετάζει τα γεγονότα τόσο από την πλευρά των κρατικών φορέων όσο και από την πλευρά των απλών πολιτών και εθελοντών. Επιπλέον, αναφέρεται σε πραγματικές συνθήκες παρέχοντας τη δυνατότητα να προβληθούν εμπειρίες από τα ίδια άτομα που συμμετείχαν στα γεγονότα.

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Κατά τη διάρκεια της έρευνας « ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην κρίση του 2015 - δήμος Κοζάνης » υπήρξε έντονος προβληματισμός όσον αφορά τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα και τον τρόπο συλλογής των δεδομένων. Η φτωχή βιβλιογραφία δυσχέραινε την όλη διαδικασία, αλλά εν τέλει υπήρξε ένα ισχυρό κίνητρο για την άμεση εξεύρεση πρωτογενούς υλικού.

Παρακάτω παραθέτουμε τα σημαντικότερα ερευνητικά ερωτήματα:

- Εντοπισμός και καταγραφή περιστατικών εγκατάστασης και φιλοξενίας μεταναστών/προσφύγων στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Κοζάνης 2015-16.
- Κοινωνικοοικονομική κατάσταση-Κοινωνικές αντιδράσεις και συνέπειες στη Δυτική Μακεδονία και τον δήμο Κοζάνης κατά την περίοδο της μεταναστευτικής κρίσης 2015-16.
- Η συμμετοχή και ο ρόλος των τοπικών οργανώσεων, ομάδων, συλλόγων, Μ.Κ.Ο, στις δομές φιλοξενίας μεταναστών/προσφύγων στο δήμο Κοζάνης και την ευρύτερη περιοχή του δήμου την περίοδο της μεταναστευτικής κρίσης του 2015-16.
- Η διαχείριση των περιπτώσεων φιλοξενίας και εγκατάστασης μεταναστών/ προσφύγων από το δήμο Κοζάνης την περίοδο της μεταναστευτικής κρίσης του 2015-16.
- Κρατικός μηχανισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση Α΄ βαθμού. Σχέση και λειτουργία. Οι ομάδες, οι σύλλογοι, ο εθελοντισμός. Οι αξίες και οι πράξεις στη δημοτική κοινότητα του χθες και του σήμερα.

5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιάσουμε τα κύρια στοιχεία που συνθέτουν τις μεθόδους που χρησιμοποιήσαμε καθώς και τα πλεονεκτήματα τους.

5.1 Συνέντευξη

Η ερευνητική συνέντευξη έχει οριστεί ως «η συζήτηση δύο ατόμων, που αρχίζει από τον συνεντευκτή, με ειδικό σκοπό την απόκτηση σχετικών με την έρευνα πληροφοριών και επικεντρώνεται από αυτόν σε περιεχόμενο καθορισμένο από τους στόχους της έρευνας με συστηματική περιγραφή, πρόβλεψη ή ερμηνεία Στην παρούσα έρευνα επιδιώκοντας να συλλέξουμε δεδομένα που να αφορούν τόσο τις απόψεις των αιρετών όσο και των εθελοντών πολιτών χρησιμοποιήσαμε την τεχνική της συνέντευξης. (Κυριαζή, Ν. 2005)

Τύπος συνέντευξης: ημι- δομημένη

Ο τύπος συνέντευξης που χρησιμοποιήσαμε για τη συλλογή των πληροφοριών από τους αιρετούς ήταν ημι-δομημένη (semi-structure). Η ημι-δομημένη συνέντευξη χαρακτηρίζεται για την ευελιξία και προσαρμοστικότητα ως προς τον τρόπο και τη σειρά που θα τεθούν τα ερωτήματα και τα θέματα τα οποία θα συζητηθούν. Ο ερευνητής μπορεί να αλλάξει τη ροή της συνέντευξης, προσθέτοντας ή αφαιρώντας ερωτήσεις ανάλογα με τον συνεντευξιαζόμενο και τις εμπειρίες που καταθέτει κατά τη διάρκεια της συνομιλίας τους και δεν είχε τη δυνατότητα να προβλέψει κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού. Οι απαντήσεις που προέρχονται από ανοιχτού τύπου ερωτήσεις επιτρέπουν στον ερευνητή να συγκεντρώσει απόψεις και θέσεις των ερωτώμενων, οι οποίες δεν έχουν οριοθετηθεί και κατηγοριοποιηθεί εκ των προτέρων όπως γίνεται με τις προκαθορισμένες απαντήσεις των ερωτηματολογίων. (Παρασκευόπουλος, Ι. 1993)

5.2 Βίντεο

Αφότου ξεκίνησε η έρευνα αυτή να τοποθετεί και να προσδιορίζει διαγράμματα σχετικά με την εξεύρεση υλικού που θα απευθύνεται στις ανάγκες των θεμάτων που θα εξετάζαμε, έγινε γρήγορα κατανοητό πως η μηδενική σχετική βιβλιογραφία μας παρέπεμπε στην άμεση εξεύρεση πρωτογενούς υλικού. Αντίθετα η παρουσία αρκετών αναφορών σε διάφορα μικρού μήκους βίντεο, σε εφαρμογές όπως το *you tube* και βίντεο προερχόμενα από δελτία ειδήσεων και γενικότερα Μ.Μ.Ε της τοπικής περιοχής υπήρξαν υπερ αρκετά αναφορικά με το υπό εξέταση

θέμα και μας προμήθευσαν με πλήθος δεδομένων. Φυσικά κάποια από αυτά θα έπρεπε μετά από ενδελεχή μελέτη και ανάλυση περιεχομένου να τοποθετηθούν στην τελική μας εργασία.

5.3 Ανάλυση περιεχομένου σε ηχητικό και εικονικό κείμενο

Στην παρούσα ενότητα της εργασίας μας θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε την ερευνητική μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου και να εξηγήσουμε τον τρόπο που αξιοποιήθηκε στην έρευνα μας.

Η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων μετέτρεψε σε γραπτό κείμενο τις συνεντεύξεις έτσι ώστε μέσω της ανάλυσης λόγου να κατανοήσουμε και να ανιχνεύσουμε τις απαντήσεις στα ερευνητικά μας ερωτήματα. Το ίδιο συνέβη και με τα βίντεο τα οποία «αποβιντεοσκοπήσαμε» και μετατρέψαμε σε γραπτό λόγο.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι χρησιμοποιώντας το μεθοδολογικό εργαλείο της ανάλυσης περιεχομένου εστιάζουμε στην ανάλυση των μηνυμάτων για να μπορέσουμε με έναν συστηματικό τρόπο, δηλαδή χρησιμοποιώντας συγκεκριμένους κανόνες, να συνάγουμε συμπεράσματα σε σχέση με τον αποστολέα του μηνύματος, τον παραλήπτη και με το περιεχόμενο, τα οποία αναλύοντας τα μπορεί να παράγουν νέα δεδομένα και μηνύματα. Αυτά τα νέα δεδομένα με την επιστημονική επεξεργασία μπορούν να δημιουργήσουν μια νέα γνώση. (Ιωσηφίδης.Θ 2003)

Στην παρούσα έρευνα, η ανάλυση περιεχομένου είχε ποιοτικό χαρακτήρα και έλαβε χώρα ακολουθώντας την φαινομενολογική μεθοδολογία σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας στην ανάλυση ηχητικού και εικονικού κειμένου προερχόμενο από οπτικοακουστικό υλικό και συνεντεύξεις.

5.4 Ερωτηματολόγια

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα μέσο συλλογής δεδομένων, στο οποίο το υποκείμενο της έρευνας καλείται να απαντήσει γραπτώς σε μια σειρά από προσχεδιασμένες ερωτήσεις για κάποιο θέμα. Η χρησιμότητα του ερωτηματολογίου εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την ποιότητα των ερωτήσεων, αφού είναι πολύ δύσκολο ή και αδύνατο να θέσει ο ερευνητής διευκρινιστικές ερωτήσεις εκ των υστέρων.

Το σημαντικότερο πλεονέκτημά του είναι ότι μπορεί να απαντηθεί ανώνυμα, κάτι που διευκολύνει τους ερωτώμενους ως προς το να είναι απόλυτα ειλικρινείς. Ανάλογα με τη μορφή της διατύπωσης, οι ερωτήσεις αναμένουν λιγότερο ή περισσότερο συγκεκριμένες απαντήσεις

(κλειστές ή αντικειμενικού τύπου ερωτήσεις και ανοικτές ερωτήσεις). Στην ερευνά μας κρίθηκε σκόπιμο να κάνουμε χρήση ανοιχτών ερωτήσεων, αυτό διότι στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ο ερωτώμενος καλείται να εκθέσει τις απόψεις του σε ρέοντα λόγο.

6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η συλλογή ερευνητικών δεδομένων μέσω συνεντεύξεων, ερωτηματολογίων και βίντεο, διήρκησε από τα τέλη Ιανουαρίου του 2021 ως τα τέλη Μαρτίου του 2021. Αυτό φυσικά συνέβη για να υπάρχει η ευχέρεια του χρόνου ούτως ώστε να τοποθετηθούν τα δεδομένα με τη σωστή μεθοδολογία (απαραίτητες αλλαγές, αναλύσεις, απομαγνητοφώνηση και μετατροπή σε γραπτό κείμενο κ.τ.λ.).

Συνεντεύξεις πήραμε από δύο άτομα λόγω της κατάστασης με την πανδημία του Covid 19 που βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ στα ερωτηματολόγια συμμετείχαν οχτώ άτομα από τα οποία καταφέραμε να πάρουμε ολοκληρωμένες απαντήσεις από ολοκληρωμένα ερωτηματολόγια. Όσον αφορά τα βίντεο από το διαδίκτυο που αφορούσαν την χρονική περίοδο και τα γεγονότα που εξετάζουμε, βρέθηκαν αρκετά αλλά μικρής διάρκειας τα οποία έπρεπε να αξιολογηθούν και αναλόγως.

Στην έρευνα μας έλαβαν μέρος δύο άτομα, τα οποία κατείχαν υψηλές θέσεις στη διοίκηση του δήμου Κοζάνης τα τελευταία δέκα χρόνια. Συμμετείχαν επίσης άλλα οχτώ άτομα, από τους οποίους: δύο δημόσιοι υπάλληλοι και λειτουργοί, τρία άτομα ελεύθεροι επαγγελματίες και δύο απλοί πολίτες εθελοντές. Σύνολο εφτά άντρες και τρείς γυναίκες. Επίσης άλλα δύο άτομα από συνεντεύξεις-βίντεο, που συλλέξαμε στο διαδίκτυο, όπου συμμετείχαν και απλοί πολίτες. Στην πλειοψηφία, άνθρωποι που βίωσαν τα γεγονότα της περιόδου και συνέβαλαν ο καθένας με το δικό του τρόπο στο κάλεσμα της διοίκησης του δήμου Κοζάνης.

Δεν εξετάστηκε φυσικά και δεν ενδιαφέρει τον ερευνητή η επαγγελματική ιδιότητα των ατόμων, έχει ενδιαφέρον μόνο και σε περίπτωση που σχετίζεται με το θέμα που διερευνάται. Λόγω της φύσης των ερευνητικών ερωτημάτων υπήρξε διαφοροποίηση ως προς τη θεωρητική προσέγγιση και τα ερωτήματα που είχαν τεθεί.

Ο τρόπος ο οποίος επιλέξαμε τα άτομα που θα συμμετέχουν στην έρευνα μας, είχε αποκλειστικά να κάνει με την ιδιότητα των ατόμων τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που εξετάζουμε και η ενεργή συμμετοχή τους στα γεγονότα του 2015-16. Ορισμένοι ασκούσαν καθήκοντα σε θέσεις ευθύνης του δήμου, κατά τη διάρκεια 2015-16.

Αρχικά, ήρθαμε σε τηλεφωνική επικοινωνία με ανθρώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης Α’ Βαθμού, που κατείχαν διοικητικά αξιώματα την υπό εξέταση χρονική περίοδο και κρίθηκαν κατάλληλοι λόγω της άμεσης εμπλοκής τους με το υπό εξέταση θέμα. Εν συνεχεία τους πληροφορούσαμε για την έρευνα που κάνουμε και τους λόγους που την καθιστούν σημαντική για την εκπόνηση της ερευνητικής μας εργασίας. Επιπλέον, θέσαμε σαφή την αναγκαιότητα μαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων, επιβεβαιώνοντας παράλληλα την διασφάλιση της

ανωνυμίας όταν αυτοί το ζητούσανε. Έπειτα στείλαμε ένα ενδεικτικό ερωτηματολόγιο το οποίο θα τους βοηθούσε να κατανοήσουν καλύτερα το θέμα το οποίο εξετάζουμε.

Όταν συμφωνούσαν να συμμετάσχουν στην έρευνα με τη διαδικασία της συνέντευξης, ενημερώναμε ως προς τη διάρκεια ορίζοντας ένα χρονικό διάστημα από 30 μέχρι 60 λεπτά. Έπειτα, ορίζαμε την ακριβή ημερομηνία ώρα και τόπο, με βάση τη διαθεσιμότητα του συνεντευξιαζόμενου.

Οι συνεντεύξεις γίνανε μέσω της πλατφόρμας του skype και μαγνητοφωνήθηκαν. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης οι συνεντευξιαζόμενοι τόνισαν ότι τους άρεσαν κάποια ερωτήματα και ότι τους έβαλαν σε σκέψεις. Η χρονική διάρκεια των συνεντεύξεων κυμάνθηκε κατά μέσο όρο μισή ώρα χωρίς ποτέ να ξεπεραστεί η μία ώρα. Στη συνέχεια μετά από κάθε συνάντηση το υλικό απομαγνητοφωνούνταν και μετατρεπόταν σε γραπτό κείμενο.

Η αντίστοιχη διαδικασία ακολουθήθηκε για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, με τη διαφορά πως ο χρόνος για τη συμπλήρωση τους ήταν αρκετά μεγαλύτερος και δεν υπήρχε η ανάλογη πίεση λόγω της πανδημίας. Οπότε, τέθηκε εξαρχής ένα χρονικό όριο 60 ημερών για τη συμπλήρωση και τέλος αποστολή τους στον ερευνητή.

6.1 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας της έρευνας

Μια συχνή κριτική που αντιμετωπίζουν οι ποιοτικές μεθοδολογικές επιλογές έρευνας ενός θέματος αποτελούν κατά πόσο αξιόπιστη και έγκυρη μπορεί να χαρακτηριστεί.

Η έννοια της αξιοπιστίας αφορά κυρίως τη λογική ότι αν επαναλαμβάναμε την έρευνα εξετάζοντας το ίδιο φαινόμενο με τα ίδια εργαλεία θα πρέπει να παράγει το ίδιο αποτέλεσμα.

Στην παρούσα έρευνα για να διασφαλιστεί η αξιοπιστία επιχειρήσαμε να αφοσιωθούμε στο περιεχόμενο, την αυθεντικότητα, απεικονίζοντας με όσο το δυνατόν πιο λεπτομερή και ακριβή τρόπο όσες απόψεις, θέσεις και αντιλήψεις κατέθεσαν οι συμμετέχοντες της έρευνα μας. Τόσο στο θεωρητικό και ερμηνευτικό πλαίσιο της έρευνας όσο και στην ανάλυση των αποτελεσμάτων προσπαθήσαμε να παράγουμε συμπεράσματα, τα οποία αναμένεται να συμφωνούν και με άλλους αναλυτές που ενδεχομένως να επιχειρούσαν να επεξεργαστούν τα ίδια δεδομένα.

Τέλος στην παρούσα έρευνα για να εξασφαλίσουμε την εγκυρότητα της επιχειρήσαμε να μελετήσουμε το θέμα χρησιμοποιώντας πολυμεθοδολογική προσέγγιση.

7. ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην ενότητα αυτή θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε το δείγμα της έρευνας καθώς και τις δειγματοληπτικές επιλογές μας. Θα αναφερθούμε στο δείγμα που απαρτίζουν οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις, στα βίντεο και τέλος στο δείγμα των ερωτηματολογίων.

Η δειγματοληψία στην ποιοτικού τύπου έρευνας διαφέρει ως προς την ποσοτική λόγω της διαφορετικής σκοποθεσίας των δύο ειδών έρευνας. Η ποσοτική μεθοδολογία επειδή στοχεύει στην γενίκευση των αποτελεσμάτων στηρίζεται στην τυχαιότητα του δείγματος. (Ιωσηφίδης.Θ 2008)

Αντίθετα, η δειγματοληψία στην ποιοτική έρευνα είναι σκόπιμη και αφορά ένα μικρό αριθμό ατόμων για να μπορέσει ο ερευνητής να συλλέξει τις πληροφορίες εκείνες που του επιτρέπουν να εμβαθύνει στους τρόπους με τους οποίους τα άτομα που μελετά αντιλαμβάνονται το υπό μελέτη φαινόμενο χωρίς να επιθυμεί να γενικεύσει τα αποτελέσματα του. (Patton, Mic. 1990)

Η διαδικασία που ακολουθείται σε αυτού του είδους τη δειγματοληψία είναι οι συμμετέχοντες να βοηθούν τον ερευνητή να εντοπίσει και άλλα άτομα που μπορούν να λάβουν μέρος στην έρευνα πληρώντας τα κριτήρια που θέτουν τα ερευνητικά ερωτήματα που βρίσκονται υπό διερεύνηση. (Ιωσηφίδης.Θ 2008)

Τερματίσαμε τις συνεντεύξεις όταν παρατηρήσαμε επαναληψιμότητα στις αφηγήσεις και επήλθε «πληροφοριακός κορεσμός» όταν δηλαδή, νιώσαμε ότι δεν μαθαίναμε κάτι καινούριο ως προς το θέμα που εξετάζαμε. (Maison, J (επ. Κυριαζή.Ν) 1996)

Αναφορικά με την ανάλυση δεδομένων οπτικοακουστικού υλικού η δειγματοληψία που χρησιμοποιήθηκε ήταν η σκόπιμη δειγματοληψία κατά την οποία είναι στην κρίση του ερευνητή να δομήσει ένα δείγμα το οποίο να ικανοποιεί τις ανάγκες του Έτσι για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήσαμε δυο βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις. (Robson, C (μετ. Νταλάκου, Β., Βασιλικού, Κ.,) 2010, 89)

Τα βίντεο αυτά προήλθαν από το διαδίκτυο, (you tube) όπου γίνεται αναφορά στα γεγονότα κατά το χρονικό διάστημα Φεβρουάριο 2016 έως Απρίλιο του 2016 στο κλειστό Γυμναστήριο Κοινότητας Λευκόβρυσης. Στο βίντεο συμμετείχαν αρχικά δύο άτομα, από τα οποία ο ένας ήταν μέλος εθελοντικής ομάδας που συμμετείχε ενεργά από την έναρξη της προσωρινής δομής μέχρι την ολοκλήρωση της εγκατάστασης και ο δεύτερος εργαζόταν στο δήμο Κοζάνης έχοντας κάποια θέση ευθύνης. Στη συνέχεια βλέπουμε να συμμετέχουν και άτομα, επικεφαλής κρατικών φορέων, απλοί πολίτες, κ.τ.λ.

Παρουσίαση δεδομένων της έρευνας

Στην παρούσα ενότητα αρχικά, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε τα σημαντικότερα αποσπάσματα των δεδομένων που συλλέξαμε. Εξαρχής από τα δομημένα ερωτηματολόγια. Έπειτα, τα δεδομένα από μια ημιδομημένη συνέντευξη και τέλος ένα απόσπασμα από την ανάλυση των βίντεο που επεξεργαστήκαμε αντλώντας τα πιο σημαντικά για εμάς δεδομένα.

7.1 Ερωτηματολόγια

(απόσπασμα)

Δ. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση πώς βίωναν τη παρουσία της τοπικής αυτοδιοίκησης, πριν τα γεγονότα του Φλεβάρη 2016, σε επίπεδο συνεργασίας και σχεδιασμού όταν οι συνθήκες το απαίτησαν σε μεμονωμένες/ομαδικές περιπτώσεις φιλοξενίας μεταναστών/προσφύγων ή παρομοίων περιστατικών που χρήζουν χειρισμούς ανθρωπιστικής βοήθειας.

Στα άτομα θα αναφερόμαστε με τους κεφαλαίους χαρακτηρισμούς, Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, ενώ στον ερευνητή που θέτει τις ερωτήσεις με το κεφαλαίο γράμμα Δ.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Ο Σ1 αναφέρει χαρακτηριστικά: «*Η τοπική αυτοδιοίκηση πριν το 2016 σε επίπεδο χώρας έψαχνε να βρει το ρόλο της. Ένα ρόλο, ο οποίος θα έπρεπε, καταρχήν, να ταυτιστεί με μια πολιτική τοποθέτηση απέναντι σε ένα τεράστιο ανθρωπιστικό ζήτημα, το οποίο δίχαζε τις τοπικές κοινωνίες. Έτσι, σε επίπεδο χώρας τόσο οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης Α βαθμού, όσο και αυτοί του Β βαθμού, ως επί το πλείστων προσπάθησαν να διατηρήσουν μια σχετικά ουδέτερη στάση σε πρώτη ανάγνωση, αλλά ξεκάθαρα πολιτικά τοποθετημένη, η οποία χαρακτηριζόταν από σχόλια: «αναλογιζόμαστε τον πόνο αυτών των ανθρώπων και την ταλαιπωρία που βιώνουν, αλλά δεν υπάρχει περίπτωση εγκατάστασης τους, προσωρινής ή μονιμότερης σε χώρους της ευρύτερης περιοχής μας, διότι δεν διαθέτουμε τις κατάλληλες υποδομές», με άλλα λόγια φύγε κακό από τα μάτια μου.*

Αυτό στην περιοχή μας το είδαμε να παίζει κυρίως στις αντιδράσεις που προκάλεσε και πως η τοπική αυτοδιοίκηση τις διαχειρίστηκε, η φήμη και μόνο της δημιουργίας χώρου φιλοξενίας στη Νεάπολη Βοϊου και αντίστοιχα σε μια μικρότερη φήμη που είχε δει το φως της δημοσιότητας για το Στρατόπεδο Ρωμανέλη, στο Δρέπανο, του Δήμου Κοζάνης».

Η Σ2 αντίστοιχα αναφέρει:*« Στο πολύ μακρινό παρελθόν, τη δεκαετία του 1990, μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ, Έλληνες ομογενείς κυρίως ποντιακής καταγωγής, προερχόμενοι κυρίως από*

Ρωσία, Γεωργία, Καζακστάν κ.λπ. αναζήτησαν την τύχη τους στα μέρη μας. Τότε βοηθήσαμε εθελοντικά, ως μεμονωμένοι πολίτες, κυρίως όμως βοηθήσαμε τα παιδιά των μεταναστών.

Το 1991-92 επειδή είμαστε σχετικά κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα, Αλβανοί οικονομικοί μετανάστες, διέσχισαν με τα πόδια τα βουνά για να έρθουν στη χώρα μας αναζητώντας και αυτοί μια καλύτερη ζωή. Παρόλο που αντιμετωπίστηκαν με έντονη ξενόφοβή βία και ρατσισμό βοηθήθηκαν εθελοντικά από τις τοπικές κοινωνίες και ο μεμονωμένους πολίτες. Και τότε προστρέξαμε για να ικανοποιήσουμε τις πρώτες ανάγκες τους, κυρίως για τρόφιμα και ρουχισμό. Και στις δύο περιπτώσεις η συμβολή του κόσμου υπήρξε καθοριστική και το κράτος/δήμος ήταν απόντες».

Η Σ3 τοποθετείται λέγοντας: *«Η δική μου εμπειρία αφορά το πρώτο κύμα των προσφύγων Σύριων και μετέπειτα και από άλλα κράτη στο χώρο προσωρινής φιλοξενίας στη Λευκόβρυση».*

Δ. Σημαντικό γεγονός και καθοριστικής σημασίας- ως προς τη μελλοντική εξέλιξη των πραγμάτων- υπήρξε για το δήμο Κοζάνης το επίπεδο ετοιμότητας πριν και μετά τον Φλεβάρη 2016 και είναι σαφές πως ανέδειξε την αναγκαιότητα ενός οργανωμένου επιχειρησιακού σχεδίου από πλευράς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Ο Σ1 τοποθετείται ως εξής*: «Δεν υπήρχε κανένας σχεδιασμός, ακριβώς επειδή ο Δήμος θεωρούσε πως δεν αντιμετωπίζει συγκεντρώσεις προσφύγων, όπως οι μεγάλοι μητροπολιτικοί δήμοι και τα νησιά και πως δεν θα καλούνταν να φιλοξενήσει στη γεωγραφική του εμβέλεια πρόσφυγες, τουλάχιστον υπό τη δική του ευθύνη. Η τοπική αυτοδιοίκηση Β βαθμού οφείλει να καταρτίσει το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης και αντίστοιχα η τοπική αυτοδιοίκηση Α βαθμού το Τοπικό Σχέδιο Δράσης υποστήριξης προσφύγων και αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, μέσω της ενεργοποίησης και του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών. Στα σχέδια αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται προτάσεις ανάληψης δράσης φιλοξενίας ενός αναλογικού με τον τοπικό πληθυσμό αριθμό προσφύγων, με στόχο την ελάφρυνση των νησιών, τα οποία καλούνται να διαχειριστούν ένα δυσανάλογο βάρος συγκέντρωσης προσφυγικού πληθυσμού. Αντίστοιχα, θα πρέπει να έχουν αναζητηθεί χώροι προσωρινής φιλοξενίας και να καταρτιστεί ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης και υποστηρικτικών ενεργειών, σε περιπτώσεις εκτάκτων συνθηκών, όπως ήταν αυτή που αντιμετώπισε ο Δήμος Κοζάνης το 2016. Στο σχεδιασμό αυτό θα πρέπει να εμπλακούν και να συμμετέχουν και οι τοπικές φορείς, αλλά και ομάδες της κοινωνίας των πολιτών (Διασωστικές Ομάδες, Ερυθρός Σταυρός, Ιατρικός Σύλλογος, ανθρωπιστικές ΜΚΟ κ.α.).*

Αυτό που θα έπρεπε να απασχολεί το Δήμο, σήμερα, δεν είναι τι θα έκανε σε μια παρόμοια με το 2016 κατάσταση, αλλά τι μπορεί να κάνει για να υποστηρίξει έμπρακτα την προσφυγική κρίση και όπως ανέφερε σε μια συνέντευξη του ο σημερινός Δήμαρχος, με ποιο τρόπο θα μπορούσε ο Δήμος Κοζάνης και γενικά και οι υπόλοιποι Δήμοι της χώρας να βάλουν πλάτη και να στηρίξουν τους Δήμους πρώτης γραμμής να διαχειριστούν τον τεράστιο όγκο προσφύγων που έχει συγκεντρωθεί στις γεωγραφικές τους εμβέλειες.

Ένα μοίρασμα και μια αναλογική με τον πληθυσμό κατανομή στη φιλοξενία των προσφύγων, θα ήταν μια πραγματική ανάσα, τόσο για τις τοπικές κοινωνίες πρώτης γραμμής που σήμερα στενάζουν, όσο και για τους ίδιους τους πρόσφυγες και τις συνθήκες διαβίωσης τους.

Η Σ2 πάνω στο ίδιο ερώτημα*: «Όταν τον Φεβρουάριο κατέφθασαν οι πρώτοι πρόσφυγες στην περιοχή μας, πρόσφυγες όλοι προερχόμενοι από εμπόλεμες ζώνες, Συρία, Ιράν, Ιράκ, Αφγανιστάν, η πρώτη αντίδραση του δήμου, των εθελοντικών οργανώσεων, των φορέων, των πολιτών, της εκκλησίας ήταν η αλληλεγγύη και μια αξιοθαύμαστη ετοιμότητα, ‘’σαν έτοιμοι από καιρό σαν θαρραλέοι’’ που λέει και ο Καβάφης.*

Σε μια νύχτα μεμονωμένοι πολίτες, εθελοντές, φορείς, γιατροί, φαρμακοποιοί, ιερεί, κατάφεραν έναν τεράστιο, αχρησιμοποίητο μέχρι τότε χώρο κλειστού γυμναστηρίου να τον μετατρέψουν σε φιλόξενο και να καλύψουν τις πρώτες ανθρώπινες ανάγκες σε τροφή, νερό, κουβέρτες, είδη υγιεινής, φάρμακα, βρεφικά γάλατα, παιδικές τροφές και επίσης να στηθεί μέσα σε δύο ώρες ένα πρόχειρο ιατρείο.

Την επόμενη μέρα σαφώς προέκυψε η ανάγκη εκπόνησης ενός επιχειρησιακού σχεδίου και αυτό με πρωτοβουλία του δήμου, με τεράστιο το αίσθημα ευθύνης, έγινε μια πρώτη συνεδρίαση των αρμόδιων φορέων και της αστυνομίας και ο καθένας ανάλογα με την αρμοδιότητα του ανέλαβε και ένα πόστο ευθύνης. Νομίζω ότι μπορεί να μας ξάφνιασε θετικά η πρώτη αντίδραση των φορέων και της τοπικής κοινωνίας αλλά θα μπορούσε να συμβεί και το ακριβώς αντίθετο, όπως και συνέβη στο παρελθόν στον τόπο μας. Δεν μπορεί επομένως να επαφίεται η μοίρα των προσφύγων στην καλή στιγμή. Είναι απαραίτητο ένα επιχειρησιακό σχέδιο αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών που θα ισχύει για όλους, θα είναι υπό την ευθύνη του κράτους, όπως π.χ. η πολιτική προστασία θα έχει την ευθύνη να ενημερώνει και να συνεργάζεται πρώτα με περιφέρειες, δήμους και αυτοί με τη σειρά τους με φορείς, εθελοντές κ.λπ.

Δεν γνωρίζω αν σήμερα ο δήμος Κοζάνης είναι έτοιμος να ανταπεξέλθει σε παρόμοιο περιστατικό. Εμπειρία υπάρχει αλλά επίσης η ίδια η εμπειρία έδειξε ότι αυτό που πρέπει να υπάρχει είναι αυτό το περίφημο επιχειρησιακό σχέδιο της τοπικής αυτοδιοίκησης για τη σωστή

διαχείριση μιας προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης. Δεν γνωρίζω να έχει εκπονηθεί τέτοιο σχέδιο.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει αρχικά την ευθύνη υποδοχής και στέγασης και πρέπει να είναι έτοιμη. Ο εθελοντισμός είναι το δεύτερη στάδιο κι αυτό χρήζει ειδικής αντιμετώπισης. Η σημερινή κοινωνία διαθέτει πληθώρα ειδών πρώτης ανάγκης κι αυτό πρέπει να χρησιμοποιηθεί σωστά. Επομένως όλα συγκλίνουν στην ύπαρξη σχεδίου, γιατί το επόμενο στάδιο της ένταξης στην κοινωνία όσων μεταναστών το επιθυμούν είναι ακόμη πιο δύσκολο. πιστεύω στην πρόληψη και την ετοιμότητα παρά στην αντίδραση της τελευταίας στιγμής, που μπορεί να είναι καταστροφική. Σε ότι αφορά το προσφυγικό, επειδή πρόκειται για ανθρώπινες ζωές, ταλαιπωρημένες ψυχές, επιβάλλεται από ένα πολιτισμένο κράτος να έχει εκπονήσει εδώ και χρόνια πολλά ένα επιχειρησιακό σχέδιο, γιατί το φαινόμενο της μετανάστευσης έχει διαχρονική μορφή, υπάρχει σε ολόκληρη την ιστορία του κόσμου και στη δική μας πρόσφατη ιστορία. Οι παππούδες και γιαγιάδες μας ήταν πρόσφυγες και δεν υπάρχει καμία δικαιολογία .έλλειψης τέτοιου σχεδίου. Ένα σχέδιο που στο πρώτο άρθρο του θα πρέπει να λέει ΝΑΙ στη φιλοξενία προσφύγων και στα επόμενα το πωε, το ποιοι είναι, με ποιους θα γίνει και κατά τη γνώμη μου δεν πρέπει να υπάρχει γιατί.

Η προσωπική μου άποψη είναι ότι τίποτε δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο. Ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορεί να γίνουμε κι εμείς οι ίδιοι πρόσφυγες ή μετανάστες. Η όποια τοπική αυτοδιοίκηση έχει τεράστια ευθύνη ως προς την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων. Ας το δει ως μια νέα πρόκληση γιατί ως φαινόμενο δεν πρόκειται να εκλείψει, αντίθετα και το προσφυγικό και το μεταναστευτικό θα υφίστανται όσο οι άνθρωποι φεύγουν από τον τόπο τους είτε για να προστατευτούν είτε για να βελτιώσουν τη ζωή τους. Αυτό θα γίνεται και αυτό γινόταν πάντα».

Η Σ3 επί του θέματος συμφωνεί λέγοντας: *«Δεν νομίζω πως υπήρχε ή υπάρχει έτοιμο επιχειρησιακό σχέδιο από το δήμο Κοζάνης για την αντιμετώπιση ανάλογης κατάστασης, εμείς ως γιατροί και οι εθελοντές των διασωστικών ομάδων, μιλώντας για την ομάδα μου, την Ε.Ο.Δ έχουμε εκπαιδευτεί με σεμινάρια διαχείρισης κρίσεων, πολιτικής προστασίας, σε αντιμετώπιση καταστροφών και παροχή πρώτων βοηθειών. Χρειάζεται οργάνωση, εκπαίδευση ενός ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού από το δήμο με τη συνδρομή όλων μας. Η τοπική κοινωνία, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό, στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών στην εν συναίσθηση, στη φιλοξενία προσφύγων».*

Δ. Στο ερώτημα για το ποιος ήταν ο ρόλος των ομάδων ή φορέων που εκπροσωπούσε ο καθένας- στην υποδοχή των προσφύγων/μεταναστών το 2016- οι απαντήσεις υπήρξαν πιο

σύνθετες αλλά ταυτόχρονα ενδιαφέρουσες για την κατανόηση της δύσκολης αυτής συνθήκης που αντιμετωπίστηκε κυριολεκτικά σε μια νύχτα.

Ο Σ1 ως συντονιστής της ομάδας απάντησε*: «Άνθρωποι της ΑΡΣΙΣ Κοζάνης, ήταν, ίσως οι πρώτοι εθελοντές που μπήκαν στο κλειστό της Λευκόβρυσης, μετά από το κάλεσμα του τότε Δημάρχου Κοζάνης τη βραδιά του ερχομού των προσφύγων. Η εμπειρία που διέθεταν οι εθελοντές της στην υποστήριξη προσφύγων και η ευαισθητοποίηση τους στο προσφυγικό ζήτημα, ήταν ίσως την εποχή εκείνη μοναδική σε ένα εύρος τοπικών κοινωνικών φορέων που δεν είχαν εμπλακεί άλλη φορά στην προσφυγική κρίση. Για το λόγο αυτό, εθελοντές της ΑΡΣΙΣ Κοζάνης παρέμειναν στο χώρο του κλειστού σε 24ώρη βάση την πρώτη εβδομάδα, τουλάχιστον, της παραμονής των ανθρώπων, δίνοντας τη δυνατότητα στο Δήμο Κοζάνης να κερδίσει χρόνο και να οργανώσει το σχεδιασμό της διαχείρισης.*

Εθελοντές της ΑΡΣΙΣ Κοζάνης:

- *Ήρθαν από την αρχή σε επαφή με τους ανθρώπους, προσπαθώντας να τους κάνουν να νιώσουν άνετα.*
- *Κοινωνικοί επιστήμονες έκαναν την πρώτη καταγραφή αναγκών των προσφύγων.*
- *Στήθηκε χώρος διαχείρισης ρούχων και ειδών πρώτης ανάγκης με τη βοήθεια και τη συμμετοχή και των ίδιων των προσφύγων. Μια ιδιαίτερα δύσκολη εργασία καθώς έφταναν τεράστιες ποσότητες ρούχων και όχι πάντα στην καλύτερη δυνατή κατάσταση.*
- *Έγιναν καθημερινά καλέσματα μέσα από το social media για κάλυψη αναγκών, ενώ ο κόσμος εμπιστεύτηκε μια μεγάλη ποσότητα ειδών πρώτης ανάγκης στην ΑΡΣΙΣ Κοζάνης, για να τα μεταφέρει και να τα διανέμει στους ανθρώπους που τα χρειαζόταν.*
- *Συγκεντρώθηκαν παιχνίδια και μοιράστηκαν στα παιδιά που ζούσαν στο κλειστό γυμναστήριο.*
- *Στήθηκαν δημιουργικές δράσεις για την απασχόληση των παιδιών και για όσο διάστημα έμειναν στο κλειστό της Λευκόβρυσης.*
- *Πραγματοποιήθηκαν σε μια τακτική βάση προβολές παιδικών ταινιών.*
- *Οργανώθηκε και αξιοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός εθελοντών, οι οποίοι πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους.*
- *Δημιουργήθηκαν δυνατές ανθρώπινες σχέσεις που κράτησαν και μετά την αποχώρηση των προσφύγων από την Κοζάνη».*

Η Σ2 για το ίδιο θέμα ως εκπρόσωπος του Δήμου Κοζάνης και της ομάδας του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ απάντησε*: «Είχα αναλάβει την ευθύνη της διανομής του βρεφικού γάλακτος και οι δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε είχαν σχέση με τη γλώσσα κυρίως, λίγοι μιλο΄ύσαν αγγλικά και οι διερμηνείς ήταν δύο νομίζω οπότε δεν προλάβαιναν να είναι παντού και όλο το 24ωρο. Μετά από λίγες μέρες βέβαια είχαμε μάθει τις συγκεκριμένες φράσεις που αφορούσαν σε ηλικίες, είδη γάλακτος και παιδικών τροφίμων, ποσότητες και συνεννοούμασταν.*

Εκείνο το διάστημα έτυχε να είμαι πρόεδρος του ΔΣ του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κοζάνης που ως φορέας τέχνης του δήμου ανέλαβε την ψυχαγωγία των παιδιών με θεατρικό παιχνίδι, και με παιδικές παραστάσεις – Ηθοποιοί του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ με την καλλιτεχνική διευθύντρια Ελένη Δημοπούλου και εθελοντές έπαιξαν με προσφυγόπουλα, απασχόλησαν δημιουργικά τα παιδιά αλλά και τους μεγάλους. Η γλώσσα του σώματος, η μουσική, τα τραγούδια, ρόλοι μιμικής τέχνης προσπέρασαν τις γλωσσικές δυσκολίες και παρέσυραν για λίγες στιγμές ευχάριστα τα παιδιά και τους γονείς. Αυτή είναι η μαγεία του θεάτρου να προσπερνά γλωσσικές δυσκολίες και σύνορα.

Το επίπεδο συνεργασίας δήμου και φορέων με τις διάφορες άλλες ομάδες αρχικά ήταν άριστο, γιατί υπήρχε μεγάλη προσφορά σε είδη και ανθρώπινο δυναμικό. Στη συνέχεια υπήρξαν διαφωνίες σε σχέση με τους τομείς ευθύνης του καθενός, νομίζω, χωρίς να επηρεαστεί όμως σημαντικά το αποτέλεσμα».

Αρκετό ενδιαφέρον είχε και η απάντηση της Σ3, η οποία ανέφερε*: «Ως διασώστρια αν δεν ήμουν γιατρός ο ρόλος μου θα ήταν πιο περιορισμένος. Οι διασώστες είχαν ενασχόληση με τη λήψη του ιστορικού κατά την είσοδο στο χώρο προσωρινής φιλοξενίας, τις βραδινές ώρες για παροχή υπηρεσιών στο ιατρείο, ουσιαστικά στήριξη στους γιατρούς, για τη μεταφορά τροφίμων, πρώτων υλών. Ως διασώστρια γιατρός έχοντας δικαίωμα εξέτασης, χορήγησης φαρμακευτικής συνταγής και συνεργασία με άλλους συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων, παρείχα ιατρικές υπηρεσίες σε παιδιά και μεγάλους με πολλά προβλήματα υγείας. Η μεγαλύτερη ικανοποίηση ήταν η αγάπη από όλους, πιότερο από τα παιδιά να με αποκαλούν με το μικρό μου όνομα».*

Δ. Στην ερώτηση που αφορά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε ο δήμος Κοζάνης, στη διαχείριση και δημιουργία της προσωρινής δομής στη Λευκόβρυση με στόχο την εγκατάσταση και φιλοξενία των προσφύγων τον Φλεβάρη του 2016.

Ο Σ1 αναφέρει χαρακτηριστικά*: «Καταρχήν, η πρώτη δυσκολία ήταν η ίδια η απόφαση υποδοχής των προσφύγων, η οποία πιστώνεται στον πρώην Δήμαρχο, καθώς έπρεπε να απαντήσει*

σε ελάχιστο χρόνο και χωρίς να έχει ήδη στημένο κάποιον μηχανισμό, ή έστω κάποιον σχεδιασμό. Η απόφαση αυτή έκρυβε και ένα πολιτικό κόστος, καθώς μεγάλη μερίδα της τοπικής κοινωνίας θα στρεφόταν ενάντια στην απόφαση αυτή.

Ως δυσκολίες στη συνέχεια μπορούν να αναφερθούν η απουσία σχεδιασμού και η απουσία εμπειρίας στην υποστήριξη προσφύγων, αλλά και ανθρώπων με ανθρωπιστικές σπουδές από αυτούς που ο Δήμος όρισε να διαχειριστούν την κρίση.

Επιπλέον ήταν πολύ μεγάλος ο αριθμός των προσφύγων σε έναν χώρο που δεν πληρούσε ανάλογες προϋποθέσεις και δεν είχε κατασκευαστεί για το λόγο αυτό.

Τέλος, δεν υπήρχαν κεντρικοί πόροι να στηρίξουν τη συγκεκριμένη φιλοξενία και ο Δήμος έπρεπε να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες από το δικό του προϋπολογισμό».

Η Σ3 για το ίδιο θέμα προσθέτει τα εξής*: «Οι ομάδες εθελοντών σύσσωμα νυχθημερόν είμασταν στο πλευρό των προσφύγων και παρόντες ανά πάσα στιγμή. Προσωπικά αποχωρούσα στις 5 το πρωί από το χώρο προσωρινής φιλοξενίας στο γήπεδο της Λευκόβρυσης. Δεν υπήρχαν άλλοι γιατροί το βράδυ και οι ανάγκες ήταν πολλές».*

Δ. Στην ερώτηση σε ότι αφορά το επίπεδο που πιστεύουν πως πρακτικά εφαρμόζεται η αξία του εθελοντισμού στην πόλη της Κοζάνης.

Ο Σ1 αναφέρει χαρακτηριστικά: «*Η ΑΡΣΙΣ Κοζάνης ζει ένα μικρό εθελοντικό θαύμα, καθώς στις δράσεις της συμμετέχουν σε ετήσια βάση περισσότεροι από 100 εθελοντές, οι οποίοι αθροίζοντας τον διαθέσιμο χρόνο που ο καθένας και η καθεμία μπορεί να διαθέσει συνθέτουν το παζλ των δράσεων και των παρεμβάσεων που αναπτύσσει.*

Αυτό μαρτυρά γενικά, μια ανάγκη σε μια μεγάλη μερίδα, νέων κυρίως ανθρώπων να βρουν έναν χώρο να εκφραστούν και να δημιουργήσουν, εκδηλώνοντας παράλληλα την αγάπη για τον τόπο τους.

Ο εθελοντισμός στην Κοζάνη γενικότερα, βιώνει μια κρίση καθώς έχει συνδεθεί σε μεγάλο βαθμό με τη συμμετοχή σε κάποιον από τους πολλούς πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής και τους αντίστοιχους φανούς που στην περίοδο της αποκριάς αναλαμβάνουν δράση σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό, παραδοσιακό, τοπικό έθιμο. Ωστόσο, αυτή η συμμετοχή φαίνεται να μη συνοδεύεται από μια δράση κοινωνικού ή πολιτικού περιεχομένου και περιορίζεται απλά στην ιδιαίτερα σημαντική κατά άλλα οργάνωση χορευτικών μαθημάτων και εκδηλώσεων.

Με πληγώνει η εικόνα που παρατηρείται την περίοδο της αποκριάς με τους φανούς της πόλης, την ιστορία που διαθέτουν, τον κόσμο που κινητοποιούν και την υπηρέτηση ενός ιδιαίτερα

σημαντικού για την περιοχή εθίμου, να μην μπορούν με την εθελοντική τους δράση να στήσουν ούτε καν τους οντάδες τους και να περιμένουν το Δήμο να τους στήσει και να τους χρηματοδοτήσει. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με την ιστορία και την παράδοση των συλλόγων αυτών.

Τέλος, είναι ιδιαίτερα παρήγορο πως ξεπηδούν διάφορες πρωτοβουλίες πολιτών από τα κάτω, οι οποίοι χωρίς τη σκέπη κάποιου συλλόγου ή κάποιου φορέα αναλαμβάνουν δράση στον καθαρισμό περιοχών του Δήμου, στην προστασία αδέσποτων, στην ανάδειξη διάφορων σημείων της πόλης. Αυτές οι κινήσεις δείχνουν την ενέργεια που υπάρχει στην πόλη, η οποία περιμένει να βρει τρόπους να εκφραστεί».

Η Σ2 αναφέρθηκε επί του θέματος τονίζοντας τα εξής: «*Ο εθελοντισμός ασφαλώς και απέδωσε καρπούς στη προκειμένη περίπτωση, αλλά ο εθελοντισμός πρέπει να λειτουργεί μέσα στα όρια που θέτει η πολιτεία. Ένα επιχειρησιακό σχέδιο θέτει και τα όρια, γιατί όταν ο εθελοντισμός δείξει σημάδια κόπωσης τότε η αλληλεγγύη από αυθόρμητη γίνεται υποχρεωτική και τότε ίσως υπάρξουν αντιδράσεις και απογοητεύσεις. Βασικό κομμάτι ευθύνης κατά τη γνώμη μου είναι και ο διακριτικός έλεγχος ή η επιτήρηση των εθελοντών από αυτούς που φέρουν την ευθύνη της ασφάλειας και της σωστής αντιμετώπισης των προσφύγων»*

Η Σ3 ανέφερε χαρακτηριστικά*: «Υπήρξαν άλλα αντανακλαστικά στην τοπική κοινωνία και κατ' επέκταση στο δήμο Κοζάνης σχετικά με το πρώτο κυρίως κύμα προσφύγων. Οι πρώτοι 150 πρόσφυγες, Σύριοι προερχόμενοι από μια εμπόλεμη ζώνη, είχαν την αμέριστη βοήθεια του δήμου και την ένθερμη υποδοχή των συμπολιτών μας. Ένας δήμος που πολιτικά είχε αριστερή κατεύθυνση, ήταν λογικό να βοηθήσει κατ' αυτόν τον τρόπο τους πρόσφυγες. Από την άλλη η κοινωνία ανέδειξε στοιχεία παιδείας με είχαν εκπλήξει ευχάριστα με την έμπρακτη στήριξη, αλληλεγγύη και φιλοξενία προς τους κατατρεγμένους Σύριους. Έφερνα καθημερινά κάθε λογής καλούδια, τρόφιμα, ρουχισμό, παιχνίδια για τα μικρά παιδιά. Μέχρι και η ομάδα του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ συμμετείχε, απασχολώντας με δημιουργικό τρόπο τα παιδιά».*

Δ. Στην ερώτηση μας για το επίπεδο συνεργασίας με ομάδες και φορείς την περίοδο της μεταναστευτικής κρίσης του 2015-2016.

Ο Σ1 απάντησε*: «Οι εθελοντικές ομάδες από την πρώτη ώρα έδειξαν μια μεγάλη διάθεση και ενέργεια, σε βαθμό που πολλές φορές ξεπερνούσε τα όρια αντοχών των εθελοντών που συμμετείχαν. Η συνεργασία σε γενικές γραμμές ήταν πολύ καλή και αναπτύχθηκαν και σχέσεις ανάμεσα στις ομάδες που δεν υπήρχαν πριν, καθώς ίσως για πρώτη φορά κλήθηκαν να εργαστούν και να συμμετέχουν όλες μαζί σε ένα κοινό εγχείρημα.*

Αυτό που δεν έγινε ήταν η δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου από τη μεριά του Δήμου που είχε τη γενική διαχείριση, στο οποίο θα συμμετείχαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και από κοινού θα μπορούσαν να σχεδιαστούν και να συντονίσουν οι υποστηρικτικές ενέργειες τους. Οι συνεννοήσεις τις περισσότερες φορές γινόταν στο πεδίο και το γεγονός ότι δεν προκλήθηκαν σημαντικά προβλήματα έχει να κάνει με τη θετική διάθεση όλων των ομάδων να συνεργαστούν. Ήταν καθοριστική η συμμετοχή εθελοντών, τόσο ως μέλη εθελοντικών ομάδων, όσο και ως απλοί εθελοντές/ντριες που ήρθαν εκεί να συνδράμουν με όποιον τρόπο μπορούσαν.

Ήταν εξίσου σημαντική η στήριξη της τοπικής κοινωνίας που απλόχερα προσέφερε πληθώρα πραγμάτων και ειδών πρώτης ανάγκης γεμίζοντας τις αποθήκες του Δήμου, τα οποία σε καμία άλλη περίπτωση δεν θα μπορούσαν να αγοραστούν, καθώς δεν θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί ένα τόσο μεγάλο οικονομικό κόστος».

Η Σ2 αντίστοιχα τόνισε τα εξής πάνω στο θέμα της συνεργασίας: «*Το επίπεδο συνεργασίας δήμου και φορέων με τις άλλες ομάδες αρχικά ήταν άριστο, γιατί υπήρχε μεγάλη προσφορά και σε είδη και σε ανθρώπινο δυναμικό. Στη συνέχεια υπήρξαν κάποιες διαφωνίες σε σχέση με τους τομείς ευθύνης του καθενός, νομίζω χωρίς να επηρεαστεί σημαντικά το αποτέλεσμα».*

Στο ίδιο μοτίβο απάντησης κινήθηκε και η απάντηση της Σ3, η οποία ανέφερε χαρακτηριστικά: *«Υπήρξε άριστη συνεργασία τότε, όλων των φορέων που συμμετείχαν με μοναδικό κίνητρο την ανθρώπινη αλληλεγγύη και φιλοξενία».*

Δ. Στην ερώτηση για τυχόν λόγους που προκάλεσαν πικρία στους συμμετέχοντες στη διαδικασία της προσωρινής δομής εγκατάστασης και φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών.

Ο Σ1 απάντησε επί του θέματος: «*Με πίκρανε η διαχείριση της κατάστασης από τους ανθρώπους της τότε δημοτικής αρχής, οι οποίοι παρά την αρχική θετική στάση και την αποδοχή της φιλοξενίας των προσφύγων, δεν ήταν σε θέση να ακούσουν και να ενσωματώσουν στον όποιο σχεδιασμό, έστω της τελευταίας στιγμής, την εμπειρία φορέων που είχαν συμμετάσχει και άλλες φορές σε δράσεις υποστήριξης προσφύγων (Ελληνική Ομάδα Διάσωσης, ΑΡΣΙΣ κ.α.). Αποτέλεσμα όλου αυτού ήταν να συγκεντρωθούν άνθρωποι στο χώρο που δεν είχαν καμία σχέση με το προσφυγικό, να μην υπάρχει ουσιαστικός έλεγχος στο τι έκαναν διάφοροι εθελοντές (που δεν άνηκαν σε κάποια ομάδα), να βλέπουμε φωτογραφίες προσφυγόπουλων να κυκλοφορούν ως μέρος κάποιας selfie σε προσωπικούς λογαριασμούς των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, να υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι με ελάχιστη συνεισφορά στο πεδίο εκμεταλλεύτηκαν για προσωπικούς λόγους την προβολή και τη δημοσιότητα και στο τέλος να φύγουν οι εθελοντικές ομάδες με μια πικρία, παρά τη μεγάλη τους συνεισφορά και παρά την τελετή βράβευση τους από το Δήμο Κοζάνης».*

Αντίστοιχα η Σ2 απάντησε ως έχει*: «Με πίκρανε η τύχη αυτών των ανθρώπων, η απόγνωση στα μάτια των γονιών κυρίως, γιατί τα παιδιά αθώα θύματα πολέμου τα περισσότερα είναι παιδιά και γρήγορα επανέρχονται στην παιδική τους αθωότητα με το παιχνίδι, την αγάπη, την εκπαίδευση, την τέχνη».*

Ενώ αντιθέτως η Σ3 επί του θέματος *:«Δεν έχω να θυμάμαι κάτι αρνητικό όλη τη περίοδο. Αντιθέτως ένα κλίμα ανθρώπινης αλληλεγγύης ήταν διάχυτο σε όλους μας».*

Δ. Στην ερώτηση για τυχόν περιστατικά που τους χαροποίησαν ιδιαίτερα με την συμμετοχή τους στην συγκεκριμένη διαδικασία εγκατάστασης και φιλοξενίας μεταναστών/προσφύγων.

Ο Σ1 ανέφερε τα εξής: «*Με ευχαρίστησε πραγματικά που ο Δήμαρχος της πόλης που ζω πήρε μια τόσο σημαντική απόφαση να δεχτεί τους πρόσφυγες και δεν έκλεισε τα μάτια του. Κέρδισα πάρα πολλά από την καλύτερη γνωριμία με εθελοντές άλλων ομάδων και από τη συνεργασία μαζί τους.*

Χάρηκα ιδιαίτερα που η πόλη που ζω δέχτηκε και αγκάλιασε τους ανθρώπους αυτούς, ενώ κατέπνιξε τις ελάχιστες φασιστικές φωνές που τάχτηκαν εναντίον.

Νιώθω περήφανος που η ομάδα της ΑΡΣΙΣ Κοζάνης κατάφερε να αναπτύξει υποστηρικτικές δράσεις εμπλέκοντας και τους ίδιους τους πρόσφυγες σε όλο αυτό, γεγονός που είναι σύμφωνο με τις αρχές της, τις αρχές της οριζόντιας αλληλεγγύης και όχι της κάθετης φιλανθρωπίας».

Η Σ2 ανέφερε επίσης*: «Με ξάφνιασε ευχάριστα η αυθόρμητη προσφορά και αλληλεγγύη των απλών πολιτών αλλά και μεμονωμένων ιερέων που ξεπέρασαν την όποια διαφορετικότητα σε χρώμα, γλώσσα, κουλτούρα, θρησκεία και έδειξαν αξιοθαύμαστη συμπεριφορά απέναντι στους πρόσφυγες. Θυμάμαι ότι εκείνη την πρώτη νύχτα οι πρώτες μερίδες φαγητού, σεβόμενοι και τη διατροφική κουλτούρα των προσφύγων και οι πρώτες κουβέρτες προσφέρθηκαν από ιερείς. Ευχάριστες ήταν οι γνωριμίες με πρόσφυγες που με κάποιους ακόμη και σήμερα υπάρχει επικοινωνία. Γνώρισα ανθρώπους τόσο διαφορετικούς αλλά και τόσο ίδιους σε αντιδράσεις όπως στον φόβο, στον πόνο, στην απόγνωση αλλά και στη χαρά, στο γέλιο, στην ελπίδα για μια καλύτερη ζωή».*

Η Σ3 αναφέρθηκε με χαρά επίσης, εκφράζοντας ικανοποίηση: «*Η χαρά μου, η ικανοποίηση μου ήταν βαθύτατη από τις καίριες παρεμβάσεις μου στα θέματα γενικής υγείας κι όχι μόνο στοματικής κοιλότητας, με θετικό αποτέλεσμα θεραπειών στους πρόσφυγες. Χαρακτηριστική η εκδήλωση αγάπης και σεβασμού προς το πρόσωπο μου, από όλους τους φιλοξενούμενους και*

κυρίως τα παιδιά. Όταν ήρθε η ώρα του αποχαιρετισμού τα δάκρυα συγκίνησης ήταν αληθινά και από τις δύο πλευρές».

Δ. Στην ερώτηση μας που αφορά λάθος χειρισμούς που μπορεί να εντόπισαν όπως επίσης και οι συνέπειες τους.

Ο Σ1 απάντησε χαρακτηριστικά*: «Χάθηκε μια πολύ μεγάλη ευκαιρία να κεφαλαιοποιηθεί στο κλειστό της Λευκόβρυσης, η επόμενη ημέρα της Κοινωνίας των Πολιτών της Κοζάνης. Ήταν η πρώτη φορά που όλες σχεδόν οι ομάδες της πόλης βρέθηκαν μαζεμένες και οι εκεί ζυμώσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη μαγιά του αύριο του εθελοντισμού στην πόλη.*

Τέλος, δεν υπήρξε μέτρο και προστασία από τη μεριά του Δήμου στις προσφορές που από το υστέρημα του ο κόσμος διέθετε για τους πρόσφυγες. Δεν υπήρξε μέριμνα προστασίας μιας ήδη γονατισμένης κοινωνίας, η οποία έβγαινε από μια μακροχρόνια κρίση, σε μια περιοχή που είναι πρώτη στην ανεργία στην Ε.Ε. με αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν υπερβολικά πολλά ειδή πρώτης ανάγκης (πράγματα που αγοράστηκαν από ανθρώπους της πόλης), να παραμείνουν στις αποθήκες του κλειστού της Λευκόβρυσης και μετά τη φυγή των προσφύγων. Αυτή η εξάντληση της προσφοράς των πολιτών φάνηκε και σε επόμενες φάσεις όπου άνθρωποι που πάντα συμμετέχουν και στηρίζουν ανάλογες δράσεις, μας είπαν πως είναι εξαντλημένοι και πως δεν έχουν περαιτέρω δυνάμεις και πόρους».

Η Σ2 αντίστοιχα απάντησε*: «Χειρισμοί λανθασμένοι υπήρξαν αλλά είχαν και πάλι σχέση με την έλλειψη σοβαρού επιχειρησιακού σχεδίου από πριν. Τις περισσότερες μέρες αυτοσχεδιάζαμε και αυτό δεν είναι πάντα καλό. Το βασικότερο έλειπε και ήταν ο ορισμός των θέσεων ευθύνης του καθενός είτε πρόκειται για την περιφέρεια, τον δήμο, τους φορείς, τους εθελοντές».*

7.2 Ημι-δομημένη συνέντευξη

Συνέντευξη (απόσπασμα)

Δ. Σε ερώτηση μας ,σύμφωνα με το σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη του 2019, στο άρθρο 3.3.2, όπου αναφέρεται ρητά ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης- παρατηρούμε πως το Ελληνικό κράτος θεωρεί αποφασιστικό αυτό το ρόλο και στοιχειοθετεί την άμεση εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης δίνοντας κατευθύνσεις συνεργασίας και σαφής οδηγίες ένταξης των μεταναστών. Ζητήσαμε από τον συνεντευξιαζόμενο να εκθέσει την άποψη του όσον αφορά τα δεδομένα που υπήρχαν πέντε χρόνια πριν.

Ι.Ε. *«Όσον αφορά το ζήτημα του προσφυγικού, δυστυχώς δεν έχει επιτευχθεί ο μέγιστος βαθμός του συνόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση του μεταναστευτικού με αποτέλεσμα πολύ λίγες περιοχές να επωμίζονται μεγάλο βάρος, ιδιαίτερα τα νησιά με αποτέλεσμα να μην έχουμε καταφέρει να πετύχουμε μια διαχείριση λίγο πιο κατανεμημένη εναρμονισμένη(δίκαια) μεταξύ όλων των περιφερειών. Με αυτή τη λογική δεν έχουν δημιουργηθεί και δομές από τη μεριά της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά υπάρχουν αρκετά καλά παραδείγματα φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που έχουν συνεργαστεί με Μ.Κ.Ο ούτως ώστε να στήσουν μηχανισμούς υποδοχής. Δεν είναι πολλά ούτε είναι μαζικά εντούτοις δεν παύουν να είναι καλά παραδείγματα. Εμείς μετά την εμπειρία του 2016 ήρθαμε σε επαφή με Μ.Κ.Ο και δε σας κρύβω εγώ μετά τις εκλογές είχα την σκέψη να προχωρήσουμε σε έναν μηχανισμό φιλοξενίας μεταναστών, όπως αυτά που τρέχουν σε άλλες πόλεις.*

Θα έλεγα πως είναι ένα ζήτημα που και η τοπική αυτοδιοίκηση και το κράτος το αντιμετωπίζουν φοβικά, λόγω και των αντιδράσεων, είναι ένα σύνθετο ζήτημα χωρίς να το υποτιμήσουμε, όπου αντίστοιχο πρόβλημα υπάρχει και σε άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιδράσεων. Αυτό επηρεάζει τις πολιτικές που εφαρμόζονται και δυστυχώς δεν επιτρέπει να εφαρμοστούν προοδευτικές πολιτικές σωστής κατανομής των προσφύγων και της αρμονικής τους ένταξης στις κοινωνίες. Σε όλα αυτά προσθέστε και τα προβλήματα της οικονομικής κρίσης που επιτείνουν τα προβλήματα της κοινωνικής ενσωμάτωσης, ακόμα και κοινωνικής αποδοχής και τελευταία με την κρίση του Covid 19 που επηρεάζει ακόμη περισσότερο».

Δ. Ένα φλέγον ζήτημα επί του θέματος είναι η ύπαρξη οργανωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού στο στρατηγικό σχεδιασμό του δήμου Κοζάνης το 2015-16, ή και στον σχεδιασμό της προηγούμενης δημοτικής αρχής, ο οποίος και τέθηκε σε εφαρμογή σε συνεργασία με την πολιτική προστασία όταν τα γεγονότα το απαίτησαν.

Ο Ι.Ε. μας αναφέρει αναλυτικά τα εξής: «..... *Όχι δεν υπήρχε κανένα επιχειρησιακό σχέδιο ούτε πριν ούτε μετά, υπό την έννοια ότι δεν υπήρχαν οι κατευθυντήριες πολιτικές από το κεντρικό επίπεδο πάνω στο οποίο θα χτίσεις ένα επιχειρησιακό, διαχειριστικό σχέδιο. Εμείς ως δημοτική αρχή, είχαμε εκφράσει την βούληση μας σε κεντρικό επίπεδο ότι μπορούμε να συνεργαστούμε, γιατί το ζήτημα της φιλοξενίας των προσφύγων δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά ένα σύνολο φορέων που εμπλέκονται, οπότε θα έλεγα πως χρειάζεται κάτι ευρύτερο από ένα διαχειριστικό σχέδιο. Βέβαια πιστεύω πως ο δήμος Κοζάνης έχει τις αρμόδιες υπηρεσίες, τις κοινωνικές υπηρεσίες που έχουν ανταποκριθεί επαρκώς τα*

προηγούμενα χρόνια κατά την άποψη μου και συνεχίζουν να το κάνουν σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα, στο βαθμό που τους επιτρέπεται και μπορούν να το κάνουν. Οπότε πιστεύω ακράδαντα πως ο δήμος Κοζάνης μπορούσε και μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας στρατηγικής σε γενικότερο πλαίσιο εφαρμογής της.....»

Δ. Όσον αφορά τους λόγους που καθιστούν δύσκολη την εκπόνηση και δημιουργία ενός δημοτικού επιχειρησιακού σχεδίου διαχείρισης, ο Σ1 μας απάντησε:

«……. Πέρα από την έκτακτη ανάγκη, το ζήτημα του προσφυγικού είναι ένα ζήτημα που απαιτεί μια πιο στρατηγική αντίληψη και σκέψη. Αυτή η συζήτηση δεν έγινε ποτέ και σε κανένα επίπεδο, ούτε σε κεντρικό ούτε και σε τοπικό, υπό την έννοια ότι γενικά υπάρχει ένα πρόβλημα και το παρακολουθούμε από απόσταση. Σε κάθε περίπτωση εμείς είχαμε εκφράσει τη βούληση στο υπουργείο να συνεργαστούμε και να φιλοξενήσουμε σε δομές του δήμου και είχαμε προτείνει συγκεκριμένους χώρους ή είπαμε θα δούμε και συγκεκριμένους χώρους που μπορούν να φιλοξενηθούν πρόσφυγες….»

Δ. Στην ερώτηση μας αν θα μπορούσε να αρνηθεί τη φιλοξενία προσφύγων στο δήμο Κοζάνης ο Σ1 ανέφερε χαρακτηριστικά*:«……Κοιτάξτε αν τίθετο θέμα δημοτικών χώρων ναι, θα μπορούσαμε να αρνηθούμε, αλλά αν πρόκειται για χώρους που είναι κρατικοί ή ιδιωτικοί προφανώς ο δήμος μπορεί να εκφράσει την άποψη του αλλά δεν είναι αυτός που θα σταματήσει ή θα αποτρέψει κάτι τέτοιο. Αξίζει να ειπωθεί πως είχαμε περιπτώσεις φιλοξενίας ιδιωτών και Μ.Κ.Ο, όπως η περίπτωση της Αιανής. Εκεί δείξαμε έμπρακτα την υποστήριξη μας, σε ένα πολύ σύνθετο κοινωνικό περιβάλλον, με πολύ έντονες αντιδράσεις από την τοπική κοινωνία. Νομίζω πως και εκεί ο δήμος έδειξε πραγματικά ένα πρόσωπο υποστήριξης της πρωτοβουλίας, προσπαθώντας να διαχειριστεί τις αντιδράσεις που υπήρξαν σε κοινωνικό επίπεδο… »*

Δ. Δίνοντας βάση στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν το 2015-2016 και τη φιλοξενία των ανηλίκων σε δομή της Αιανής Κοζάνης ο Σ1 μας απάντησε*:«… .....Το 2016, εκτάκτως είχαν κλείσει τα σύνορα με τα Σκόπια, οπότε ως αποτέλεσμα πολλά λεωφορεία εγκλωβίστηκαν στην Εθνική οδό, σε διάφορα σημεία στη χώρα. Επίσης, τότε και τα Τέμπη ήταν κλειστά με συνέπεια αρκετά λεωφορεία να μείνουν στην περιοχή μας. Το πρώτο λεωφορείο που ήρθαμε σε επαφή εμείς ήταν στην περιοχή του Πολυμύλου στις αρχές μέσα Φλεβάρη 2016 και με πολύ δύσκολες καιρικές συνθήκες. Σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα ενεργοποιήθηκαν οι κοινωνικές δυνάμεις της περιοχής*

μας, εθελοντικές ομάδες, η αστυνομία η οποία έπαιξε σημαίνοντα ρόλο και θετικό στην αντιμετώπιση της κατάστασης, ούτως ώστε σε πρώτη φάση να γίνει μια πρώτη εκτίμηση της κατάστασης και να οργανωθούμε για τη συνέχεια……..».«…….Στήθηκε μια δομή εκ των έσω και ήταν σημαντική η προσφορά των κοινωνικών δυνάμεων της περιοχής και αυτό έχει μεγάλη-χαρακτηριστική σημασία. Αυτή η δομή λειτούργησε για 3 μήνες – φιλοξενήθηκαν πάνω από 2000 άτομα, γιατί υπήρχε μια περιοδικότητα στη δομή, λειτούργησε ως ένας μηχανισμός, που εκείνη τη δύσκολη περίοδο που ήταν κλειστά τα σύνορα και υπήρχε πολύ έντονη πίεση-προσπάθησε να απορροφήσει ένα μέρος αυτής της πίεσης. Πραγματικά έγινε μια δομή που από τις συνθήκες που δημιουργήθηκε λειτούργησε υποδειγματικά. Πέρα από την αντίδραση του δήμου και της δημοτικής αρχής, το σημαντικό είναι η αντίδραση της τοπικής κοινωνίας η οποία ήταν πραγματικά καλή. Να θυμίσω πως τότε είχαν έρθει αρκετά βρέφη, παιδιά μικρά κ.τ.λ. Βοήθησε η τοπική κοινωνία της Λευκόβρυσης αλλά και η ευρύτερη τοπική κοινωνία της περιοχής μας. Ήτανε φοβερό…..γιατί ξέρετε εμείς φοβόμασταν τις αντιδράσεις από εξτρεμιστικά στοιχεία, το φοβόμασταν γιατί το αντιμετωπίζαμε πρώτη φορά. Αντίθετα όμως αυτό που εισπράξαμε ήταν ένα τεράστιο κύμα αλληλεγγύης…και αυτό έκανε τότε διάσημη την πόλη μας όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό ως ένα παράδειγμα προς μίμηση, συμβολικής κυρίως σημασίας, φιλοξενίας και αλληλεγγύης. Φυσικά θα έλεγα πως σε σχέση με τα πραγματικά γεγονότα η επικοινωνιακή διάσταση του θέματος υπήρξε ολίγον τι υπερβολική .....».

Δ. Στην ερώτηση μας, για τυχόν περιστατικά που δυσχέραιναν την διαχείριση της κατάστασης ο Σ1 απάντησε: «……*όχι, καθόλου απλώς η διαχείριση και ο συντονισμός πολλών φορέων δεν είναι πάντα μια εύκολη υπόθεση και πάντα υπάρχουν προβλήματα..... ».*

Δ. Πιστεύετε πως η απόφαση σας εκείνη την περίοδο με τις επιλογές που κάνατε στη διαχείριση της κρίσης, είχε πολιτικό κόστος;

Ο Ι.Ε. απάντησε*:«…….Δεν θα έλεγα ότι είχε, αλλά τότε που έλαβα τις αποφάσεις για τον τρόπο που θα διαχειριζόμουν την κατάσταση πίστευα πως είχε…δεν ξέρεις πως θα λειτουργήσει μια τέτοια απόφαση ».*

Δ. Πιστεύετε πως μια δομή σαν αυτή που δημιουργήθηκε στην κοινότητα της Λευκόβρυσης θα μπορούσε να έχει συνέχεια και αν ναι, με τον ίδιο τρόπο λειτουργίας;

Ο Ι.Ε. αναφέρθηκε σχετικά επί του θέματος: *«……Ο δήμος, εγώ θέλω να είμαι ειλικρινής, έχοντας την εμπειρία εκείνης της δομής…Μια δομή μεταναστών και προσφύγων δεν είναι μια δομή που μπορεί να στηριχθεί στον ανθρωπισμό και να δουλέψει μακροπρόθεσμα. »Χρειάζεται επαγγελματική διαχείριση και προσέγγιση. Αυτό που έγινε τότε ήταν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, δούλεψε εξαιρετικά το χρονικό εκείνο διάστημα, αλλά είμαι πεπεισμένος πως δε θα μπορούσε να έχει συνέχεια…….».*

Δ. Τέλος θελήσαμε να μάθουμε περισσότερες λεπτομέρειες για τη δημιουργία και τη λειτουργία της δομής ανηλίκων στην Αιανή Κοζάνης.

Ο Ι.Ε. μας απάντησε:*«… ο δήμος Κοζάνης δεν είχε κάποια εμπλοκή εκεί. Ο δήμος κλήθηκε απλώς να συνδράμει στην διαχείριση των κοινωνικών αντιδράσεων. Η δομή λειτουργούσε υπό τον συντονισμό Μ.Κ.Ο, επειδή δεν υπήρχε κάποια προεργασία, δεν ήταν μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτε και της τοπικής κοινωνίας υπήρξαν αντιδράσεις. Η αίσθηση μου είναι πως οι αντιδράσεις αυτές δεν αποτελούσαν το σύνολο της τοπικής κοινωνίας αλλά μεμονωμένα περιστατικά, παρόλα αυτά όμως υπήρξαν. Ο ρόλος μας ήταν να συνδράμουμε στην εξομάλυνση της κατάστασης και αυτό επιτευχθεί με κατ'οίκον επισκέψεις και συζήτηση με τους πολίτες ούτως ώστε να αποδεχθούν την κατάσταση μιας και το προσφυγικό ζήτημα αποτελεί σημαντικό και διαχρονικό πρόβλημα. «Η παρέμβαση μας είχε αποτέλεσμα και περιόρισε τις εντάσεις στην τοπική κοινωνία αποτρέποντας χειρότερες καταστάσεις στην περιοχή….», «…..Όσον αφορά τη δομή της Αιανής, μετά από επικοινωνία που είχαμε με τον Δ. Ο.Μ, τέτοιου τύπου δομές έχουν έναν ευκαιριακό, προσωρινό χαρακτήρα και τρόπο λειτουργίας. Στήθηκε και φιλοξενήθηκε σε ξενοδοχείο, οπότε πρέπει να υπάρχει συνεργασία Μ.Κ.Ο και επιχειρηματία, από αυτά που γνωρίζω θα είχε προσωρινή λειτουργία, επειδή την συγκεκριμένη περίοδο της κρίσης υπήρχε ανάγκη φιλοξενίας και κα επέκταση δημιουργίας τέτοιων δομών. Έπειτα έκλεισε, μετά από ένα χρονικό διάστημα ξανάνοιξε και εν τέλει έκλεισε οριστικά. Προφανώς, από ότι φάνηκε κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει το γεγονός επαναλειτουργίας μιας τέτοιας δομής αν το απαιτήσουν οι συνθήκες. Την ευθύνη όσον αφορά τη λειτουργία της δομής είχαν η Μ.Κ.Ο, και ο εν λόγω επιχειρηματίας, όπου και μισθώθηκε από τον Δ.Ο.Μ το ακίνητο… ».*

7.3 Παρουσίαση δεδομένων εικονικού κειμένου προερχόμενα από την ανάλυση οπτικοακουστικού υλικού

Στην προσπάθεια μας να εμβαθύνουμε και να ανακαλύψουμε τους τρόπους που έλαβε χώρα η προσωρινή εγκατάσταση, παραμονή και φιλοξενία των Σύριων προσφύγων στο δήμο της

Κοζάνης όλο εκείνο το διάστημα, από τον Ιανουάριο του 2016 έως και τον Απρίλιο (πρόσφυγες/μετανάστες 2016) Επιλέξαμε κάποια βίντεο- συνεντεύξεις, μικρά οδοιπορικά από τα τοπικά κανάλια που κάλυπταν τα γεγονότα της περιόδου. (Κοζάνης 2016) Κύριος στόχος μας, να πραγματοποιήσουμε ανάλυση περιεχομένου οπτικού υλικού σε ένα από αυτά. (Μανώλης Κουτσοσίμος 2016)

Στο συγκεκριμένο βίντεο μετέχουν δύο άτομα, δύο άντρες, με τον Σ1 να έχει πιο ενεργό ρόλο ως μέλος και εθελοντής της Μ.Κ.Ο Άρσις Κοζάνης, ενώ ο δεύτερος εκπροσωπεί τον δήμο Κοζάνης ως επικεφαλής συντονιστής των δράσεων εγκατάστασης και φιλοξενίας από τη θέση του αιρετού διευθυντή του τμήματος της πρόνοιας. Έτσι, όταν αναφερόμαστε στον πρώτο θα εννοούμε κυρίως τον Σ1, στον δεύτερο ως Σ2 ενώ όταν μιλάει ο δημοσιογράφος θα τον αναφέρουμε με το κεφαλαίο γράμμα Δ.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε κάποια δεδομένα τα οποία έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εγκατάστασης και φιλοξενίας των προσφύγων στο κλειστό γυμναστήριο της Λευκόβρυσης και θεωρούμε πιο σημαντικά στο εν λόγω βίντεο:

Δ: Πείτε μας παρακαλώ, πως ήταν η πρώτη νύχτα στην προσωρινή δομή που στήθηκε στη Λευκόβρυση;

Σ1: « *Η νύχτα ήταν αρκετά ήρεμη ο κόσμος είναι πολύ συνεργάσιμος και πάρα πολύ φιλικός. Δεν αντιμετωπίσαμε κανένα πρόβλημα υπήρχε μεγάλη ανταπόκριση από τον κόσμο, τόσο από φορείς οργανωμένους, όσο και από μεμονωμένους πολίτες, οπότε υπήρξε πληθώρα τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης για να δώσουμε, πιστεύω δεν υπήρξε άνθρωπος από τους τετρακόσιους που φιλοξενήσαμε, που να έμεινε νηστικός, είτε να μην κοιμήθηκε καλά, πάντα φυσικά δεδομένων των συνθηκών έτσι…… », «υπάρχουν πολλά παιδιά και έχουμε παιδικές τροφές, που παρασκευάζονται εδώ στο χώρο, καθώς και στο ιατρείο από γιατρούς, εθελοντές νοσηλευτές και φαρμακοποιούς του Κοινωνικού Ιατρείου Αλληλεγγύης, αλλά και από ιδιώτες, οπότε βλέπουμε πως η αλληλεγγύη φάνηκε στην πράξη, ήταν κάτι που έπρεπε να γίνει, όχι σαν υποχρέωση αλλά ως ηθική ανάγκη- ως κοινωνία- να ανταποκριθούμε πλήρως και πιστεύω πως το πράξαμε ».*

Σ2: *« Όπως ξέρετε φιλοξενούμε περί τα τριακόσια εβδομήντα άτομα στο κλειστό γυμναστήριο της Λευκόβρυσης, είμαστε σε μια διαδικασία οργάνωσης να σταθούμε σε αυτούς τους ανθρώπους, σε ότι αφορά φαγητό, καθαριότητα και είδη πρώτης ανάγκης. Έχουμε πολλά μικρά παιδιά, γι' αυτό το λόγο υπάρχει και το ιατρείο που εξετάζει τα παιδιά για τυχόν προβλήματα υγείας. Νομίζω είμαστε σε καλό δρόμο, ο κόσμος ανταποκρίνεται, δημόσιες επιχειρήσεις όπως η Δ.Ε.Η, οργανώσεις, εθελοντές, όλοι ανταποκρίνονται στο κάλεσμα μας και προσφέρουν κυρίως είδη πρώτης ανάγκης, να καλύψουμε όποιες εκκρεμότητες μπορεί να υπάρξουν. Να πω επίσης πως*

καθημερινά παρασκευάζουμε τουλάχιστον δέκα χιλιάδες μερίδες την ημέρα, για να καλύψουμε τις ανάγκες σε όλα τα γεύματα της ημέρας. Σημαντική είναι η προσφορά πολλών τοπικών επιχειρήσεων, της Δ.Ε.Η με έναν αριθμό μερίδων σε καθημερινή βάση, πολίτες συνεχώς φέρνουν τρόφιμα και πρέπει να σημειωθεί πως στους παιδικούς σταθμούς του δήμου μαγειρεύουμε και έπειτα φέρνουμε το φαγητό εδώ πέρα, νομίζω είμαστε καλά και πληροφορούμαι πως εντός ολίγου θα αναχωρήσουν τέσσερα λεωφορεία οπότε πιστεύω πως με τις μέρες θα ομαλοποιηθεί η κατάσταση……»

Δ: Το μήνυμα προς τους πολίτες;

Σ2: «*Το μήνυμα προς τους πολίτες ή μάλλον αυτό που εισπράττουμε από τους πολίτες, είναι πως αντιλαμβάνονται το τι γίνεται, στέκονται αλληλέγγυοι προς τους πρόσφυγες που ήρθαν από μακριά, από πατρίδες που έχουν πολέμους. Αντιλαμβάνονται την κατάσταση και ανταποκρίνονται στο κάλεσμα μας, προσφέρουν αυτά που μπορούν για να ανταποκριθούμε σαν λαός και σαν κοινωνία σε αυτά που πραγματικά αυτοί οι άνθρωποι έχουν ανάγκη…..* ».

8.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1 Περιστατικά προσωρινής εγκατάστασης και φιλοξενίας

Γίνεται σαφές πως υπάρχει συμφωνία απόψεων σχετικά με την πρωτοβουλία της δημοτικής αρχής που αφορά την προώθηση των Σύριων μεταναστών και προσφύγων από την περιοχή του χωριού Πολύμυλος στην πόλη της Κοζάνης. Αν και είναι απολύτως σίγουρο πως με τα μέχρι τώρα δεδομένα σε Πανελλαδικό επίπεδο και τις μέχρι σήμερα αντιδράσεις του κόσμου θα περιμέναμε το αντίθετο. Αυτή η πρωτοβουλία τιμά πρώτα τον Δήμαρχο της Κοζάνης κατά την περίοδο 2014-2019 και δείχνει καθαρά πως η τοπική αυτοδιοίκηση δεν διστάζει να αναλάβει ευθύνες. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες εγκατάστασης και λειτουργίας στη δομή που στήθηκε στο κλειστό γυμναστήριο της κοινότητας Λευκόβρυσης μόλις τρία χιλιόμετρα έξω από την πόλη της Κοζάνης, δείχνουν εκ του αποτελέσματος μια άρτια αν και πρόχειρη εγκατάσταση, η οποία ανταποκρίθηκε επαρκώς στις ανάγκες των προσφύγων σε σχέση με τις υπάρχουσες συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε.

Σημαντικό είναι να σημειωθεί πως μόνο δύο άτομα αναφέρονται στη δομή που μίσθωσε ο Δ.Ο.Μ σε ξενοδοχειακή μονάδα του Πολιτιστικού Δήμου της Αιανής. Αρχικά δημιουργήθηκε από την υπηρεσία του Δ.Ο.Μ και λειτούργησε σε συνεργασία με εθελοντικές οργανώσεις του Δήμου Κοζάνης. Αυτό θα μπορούσε να τονίσει την ελλιπή ενημέρωση που υπάρχει από τη μία πλευρά και από την άλλη θα μπορούσε να ορίζει και να αναδεικνύει συνεχόμενα κάθε είδους προθέσεις για ένα ανθρωπιστικό έργο με διάρκεια. Το πολυετές έργο της Άρσις Κοζάνης αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και αξίζει να αναφέρουμε συμπερασματικά για το έργο της ότι, ήδη από την εποχή της Ειδομένης, η ολομέλεια της ΑΡΣΙΣ Κοζάνης, ως το ανώτερο αποφασιστικό της όργανο πήρε την απόφαση να οργανώσει κάλεσμα σε ανθρώπους της πόλης για την δημιουργία μιας κίνησης υποστήριξης των προσφύγων. Αυτό το κάλεσμα οδήγησε στη δημιουργία της «Πρωτοβουλίας πολιτών Κοζάνης για την υποστήριξη των προσφύγων της Ειδομένης. Η πρωτοβουλία αυτή:

- *Οργάνωσε αποστολές τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης και ανέλαβε το μοίρασμα τους στους πρόσφυγες που διέμεναν στις άθλιες συνθήκες της Ειδομένης.*
- *Οργάνωσε δράση-παρέμβαση στην κεντρική πλατεία της Κοζάνης με θέμα την ανάδειξη του προσφυγικού ζητήματος και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.*
- *Οργάνωσε εκδήλωση συγκέντρωσης τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης στην αποθήκη του ΟΣΕ της Κοζάνης, για τους πρόσφυγες της Ειδομένης.*

- *Συγκεντρώθηκαν και έγιναν αποστολές ρούχων και ειδών πρώτης ανάγκης σε πολλές δομές και σημεία συγκέντρωσης προσφύγων, κάτι που συνεχίζει να γίνεται και σήμερα.*
- *Υποστηρίχθηκαν μεμονωμένοι πρόσφυγες και οικογένειες που έμειναν προσωρινά, είτε περισσότερο στην Κοζάνη, με τρόφιμα, ρούχα, είδη πρώτης ανάγκης, μαθήματα υποστηρικτικά στα παιδιά, μαθήματα ελληνικών στους ενήλικες. Η στήριξη αυτή συνεχίζει και σήμερα και σε όποιες οικογένειες βρεθούν στην ευρύτερη περιοχή μας.*
- *Το 2018 δημιουργήθηκε η Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, σε ξενοδοχειακή μονάδα στην Αιανή, σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), δυναμικότητας 35 ανηλίκων αγοριών, τα οποία υποστηρίχθηκαν εκπαιδευτικά, ψυχοκοινωνικά, νομικά, ενώ ένας μεγάλος αριθμός παιδιών κατάφερε να επανασυνδεθεί με τις οικογένειες τους και με συγγενικά πρόσωπα, σε διάφορες χώρες της Ευρώπης.*
- *Σήμερα, σε συνέχεια της Προσωρινής Δομής, έχει οργανωθεί στην Κοζάνη η διαμονή 16 ασυνόδευτων ανηλίκων αγοριών, σε συνθήκες ημιαυτόνομης διαβίωσης, σε διαμερίσματα που έχουν μισθωθεί και εξοπλιστεί για το σκοπό αυτό. Τα παιδιά υποστηρίζονται στη διαδικασία ενηλικίωσης τους και της κοινωνικής τους ένταξης, μέσω της ένταξης τους σε εκπαιδευτικές διαδικασίες κ.α.»*

8.2 Κοινωνικές αντιδράσεις – Κοινωνικοοικονομική κατάσταση

Δεδομένης της ευαισθησίας για το προσφυγικό και μεταναστευτικό θέμα καθώς και της σχετικής κατανόησης του από τους απλούς πολίτες. Λαμβάνοντας επίσης υπόψιν τις καταστροφικές συνέπειες της συνεχιζόμενης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης (2009) και της προβληματικότητας της περιοχής της Κοζάνης και της Δυτικής Μακεδονίας λόγω της φθίνουσας πορείας της εργοστασιακής δραστηριότητας, που τα τελευταία χρόνια οδεύει προς το τέλος. Ακόμα, μετά από τις αλλεπάλληλες αλλαγές στην είσοδο των πρωτοετών στις σχολές του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας που συνεχίζει να δοκιμάζει τις αντοχές όλων των κατοίκων και ιδιαίτερα του επιχειρηματικού κόσμου. Στο κατώφλι μιας νέας υγειονομικής παγκόσμιας κρίσης Covid19 που διανύουμε με αβέβαιη την πορεία της εξέλιξης της.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μηδενικές σχεδόν αντιδράσεις του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου του δήμου Κοζάνης, όταν η απόφαση της έστω προσωρινής εγκατάστασης των Σύριων προσφύγων ήταν πλέον γνωστή. Αυτή η σοφή μηδενική αντίδραση, όχι μόνο τίθεται αντίθετα με παρόμοιες τακτικές που έχουμε συνηθίσει αλλά ακυρώνει εντελώς τις φωνές που εκφράζουν δεξιές και ακραίες πεποιθήσεις. Παρόμοιες φωνές προξενούν μόνο προβλήματα μέσω ξενοφοβικών τάσεων ή ρατσιστικά παραληρήματα. Θετική εντύπωση προκαλεί η μηδενική

παρέμβαση αυτών των στοιχείων, στην από κοινού ανθρωπιστική δραστηριότητα πολιτών και κράτους στο δήμο της Κοζάνης.

Κοινός παρονομαστής για θετικά σχόλια, η γενική εικόνα και αποδοχή των Σύριων προσφύγων η οποία δίνει τροφή μόνο για καλές σκέψεις από το ευρύτερο ανθρώπινο δυναμικό της πόλης της Κοζάνης, που ενώ ίσως κάποιοι θα περίμεναν ισχυρές αντιδράσεις αντίθετα εμφάνισε σπάνιες αρετές και ήθος στους πρόσφυγες- παθόντες- του πολέμου.

Σημαντικό ρόλο έπαιξε η προβολή των γεγονότων από τα τοπικά κανάλια και γενικότερα από τα Ελληνικά και ξένα Μ.Μ.Ε- η οποία υπήρξε υπερβολική- καθώς επίσης η σίγουρη πρόβλεψη/υπόσχεση της διοίκησης του δήμου Κοζάνης, για άμεση αποσυμφόρηση και τέλους της προσωρινής εγκατάστασης και φιλοξενίας των προσφύγων στο κλειστό γυμναστήριο της κοινότητας Λευκόβρυσης του δήμου Κοζάνης. Συνέβαλε τόσο ώστε να μην υπάρξουν στη πορεία αντιδράσεις από τους δυσαρεστημένους κατοίκους της πόλης.

8.3 Διαχείριση των περιστατικών εγκατάστασης και φιλοξενίας

Η διαχείριση των δομών που δημιουργήθηκαν στην περιοχή της Κοζάνης την περίοδο της κρίσης υπήρξε αρκετά προβληματική. Υπήρξε πληθώρα θετικών χαρακτηρισμών για την εκκίνηση και υλοποίηση αυτού του εγχειρήματος και αυτά εκφράζονται και εκ του αποτελέσματος με την επιτυχή έκβαση της δημιουργίας /λειτουργίας της δομής στη Λευκόβρυση η οποία με το παραπάνω πέτυχε το στόχο της. Όμως, για το σύνολο των ανθρώπων που κοπίασαν για το θετικό αποτέλεσμα με το πέρας της πρώτης νύχτας και ταραχής που δημιουργήθηκε, κάποιοι σοβαροί προβληματισμοί που αφορούσαν κυρίως την διοίκηση της δομής και την γενικότερη έλλειψης οργάνωσης εμφανίστηκαν.

Αναμφισβήτητα απαραίτητο θεωρείται από όλους η εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης σε τοπικό επίπεδο και από την πλευρά του Δήμου ή της Περιφέρειας. Είναι πραγματικά χρήσιμη η ύπαρξη ενός τέτοιου σχεδίου και στην προκείμενη περίπτωση έλειπε. Ένα σχέδιο το οποίο θα τίθεται σε εφαρμογή σε παρόμοιες περιπτώσεις/κρίσεις. Και σοφό θα ήταν η μέριμνα και η επικουρία να ανήκει στη διοίκηση του δήμου Κοζάνης, ο οποίος εν συνεχεία θα δίνει και τις κατευθυντήριες γραμμές.

Τονίστηκε η απαραίτητη συνεργασία μεταξύ φορέων και τοπικών εθελοντικών ομάδων και νοούμε τη δίψα αρκετών- νέων κυρίως- ανθρώπων οι οποίοι θέλουν να προσφέρουν μέσα από ομάδες, ενώ μεγάλη εντύπωση κάνει το γεγονός της «αποτυχίας» γενικότερης προσπάθειας για ολοκληρωμένη συνεργασία ανάμεσα σε δήμο και ομάδες γενικότερα. Γεγονός το οποίο θυμίζει

για άλλη μια φορά μια «προβληματικότητα» και «διχόνοια» στις σχέσεις ανάμεσα στους πολίτες και μεταξύ πολιτείας και πολιτών ανάλογα. Αυτό το διαπίστευμα στην προκείμενη περίπτωση εκφράζεται μέσα από τα γεγονότα.

8.4 Σχέση και λειτουργία – Κρατικός μηχανισμός και Τοπική αυτοδιοίκηση

Μελετώντας ξανά και ξανά τις απαντήσεις που αφορούν κατά κύριο λόγο την πολυεπίπεδη σχέση Κράτους και Τοπικής αυτοδιοίκησης. Εντοπίζουμε εύκολα διάφορους κανόνες αμοιβαίας εξάρτησης που εξαρχής πηγάζουν από την πολιτική λειτουργία και διαχείριση του ενιαίου κράτους. Όμως, μερικές φορές λειτουργεί και ως «αμυντική» πολιτική για τις εκάστοτε «διοικήσεις» που προτιμούν να πετούν το μπαλάκι των ευθυνών από τη μια μεριά στην άλλη. Σε μια τέτοια διαχρονική κατάσταση που μοιάζει να έχει μετατραπεί σε κουλτούρα, ο πολίτης κοιτά αμήχανα και ανήμπορος να αντιδράσει διότι πάντοτε αισθάνεται κατώτερος των περιστάσεων, που διέπουν την συγκεκριμένη μορφή κρατικής λειτουργίας.

Από την άλλη θετικό ακούγεται εξαρχής το θεωρητικό στάδιο του σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη του 2019, όπου στο άρθρο 3.3.2, αναφέρεται ρητά ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, που φαίνεται να παρουσιάζει πιο «ολοκληρωμένες προτάσεις» και θεωρεί αποφασιστικό το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στοιχειοθετώντας την άμεση εμπλοκή της δίνοντας στη συνέχεια κατευθύνσεις συνεργασίας και σαφής οδηγίες ένταξης των μεταναστών.

Έχουμε τονίσει επανειλημμένα την λαϊκή ρήση που αφορά ειδικά το διαχρονικό πρόβλημα του προσφυγικού/μεταναστευτικού στην Ευρώπη, που όταν ανά διαστήματα μεταφέρεται στην πόρτα μας θυμόμαστε ξανά και ξανά τη λαϊκή ρήση « *φύγε κακό από τα μάτια μου* ». Δεν είναι δύσκολο να καταλάβουμε την αδυναμία της τοπικής αυτοδιοίκησης να ανταπεξέλθει πλήρως σε παρόμοια περιστατικά. Όπως επίσης δεν είναι εύκολο να κατανοήσουμε τους λόγους που οι πολίτες αδυνατούν να δεχτούν de facto κάποια δεδομένα και καταστάσεις που τους επιβάλλονται.

Το κράτος ως αρωγός της καλής θέλησης και της σωστής λειτουργίας των θεσμών. Ως ανώτερο όργανο και κύριος κάτοχος των τριών εξουσιών (νομοθετική, δικαστική, εκτελεστική). Πρέπει να μεριμνά, να οργανώνει και να εκτελεί από πάνω προς τα κάτω επικουρώντας άμεσα τις δημοτικές κοινότητες και τους πολίτες, με σχέδια δράσης σε κάθετη και πλήρη αρμονική συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, εξασφαλίζοντας την δίκαια κατανεμημένη ακεραιότητα της συνεργασίας.

Αν μια άποψη σαν αυτή τόσο απλή και κατανοητή φαντάζει ουτοπική, το μόνο που θα μπορούσαμε να καταφέρουμε προσπαθώντας να τοποθετήσουμε ένα και μόνο ένα λιθαράκι σε αυτό το οικοδόμημα που ονομάζεται διαχείριση προσφυγικής κρίσης, είναι απλώς η λάθος τοποθέτηση του στη συνολική προσπάθεια που γίνεται δεκάδες χρόνια τώρα. Αυτό πρέπει να σταματήσει για χάρη των εκατομμύριων ανήλικων προσφύγων και για όλη την ανθρωπότητα. Τα παιδιά αυτά θα μπορούσαν να είναι τα δικά μας παιδιά.

9. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε κατά τη διεξαγωγή τούτης της έρευνας, είχαν κυρίως να κάνουν με την υπό εξέλιξη πανδημία του Covid 19 και με ότι αυτό συνεπάγεται. Επίσης ο χρονικός περιορισμός για την εκπόνηση της έρευνας δε μας άφηνε εξαρχής πολλά περιθώρια ευελιξίας.

Η εξεύρεση ατόμων, προθύμων να συμμετέχουν στην έρευνα μας αρχικά ήταν εφικτή. Κυρίως όμως μέσω ερωτηματολογίων και όχι με δια ζώσης συνεντεύξεις. Μεγάλο ρόλο σε αυτό το γεγονός έπαιξε και η αλλαγή των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, όπου αξίζει να τονιστεί το γεγονός ότι δεν δέχτηκαν όλοι στους οποίους απευθυνθήκαμε να μας μιλήσουν ή να βοηθήσουν στην συγκεκριμένη έρευνα. Αυτό ίσως να συνέβη για ευνόητους λόγους. Στη συνέχεια όσο προχωρούσε η ερευνητική διαδικασία η εύρεση ανθρώπων για δια ζώσης συνεντεύξεις με τα συνεχόμενα lockdown στην πόλη της Κοζάνης κατέστη αδύνατη.

Ευτυχώς το πρόβλημα αυτό ξεπεράστηκε με τη βοήθεια της τεχνολογίας και με επιμονή καθώς ζητούσαμε να μας συστήσουν άτομα με συγκεκριμένες ιδιότητες που ήθελαν να συμμετέχουν στην έρευνα. Μια άλλη δυσκολία που αντιμετωπίσαμε ήταν η καθυστέρηση στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων παρόλο που θέταμε εξαρχής χρονικά περιθώρια. Για να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε αυτό το πρόβλημα περιοριστήκαμε σε ορισμένο αριθμό ερωτηματολογίων και κάναμε αυστηρό χρονοδιάγραμμα.

Εν κατακλείδι, η έρευνα για γεγονότα που εκτυλίχθηκαν προ πενταετίας, συνήθως καθιστά χρήσιμη την παρουσία όποιας βιβλιογραφίας. Στην προκείμενη περίπτωση όχι μόνο δεν ήταν παρούσα αλλά υπήρξε συνάμα και εντελώς μηδενική. Παρόλα αυτά στον αντίποδα γεννήθηκε για εμάς ένα ισχυρό κίνητρο το οποίο και πραγματώθηκε με τη δημιουργία της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Maison, J (επ. Κυριαζή.Ν). Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1996. Patton, Mic. Qualitative evaluation and Research Methods. United . SAGE publications, 1990.

Robson, C (μετ. Νταλάκου, Β., Βασιλικού, Κ.) Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Αθήνα: Gutenberg, 2010.

Ιωσηφίδης,Θ. Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2003.

Ιωσηφίδης,Θ. Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2008.

Κυριαζή, Ν. Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2005.

Παρασκευόπουλος, Ι. «Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας.» Αθήνα, 1993.

Τραμουντάνης, Ά. Εισαγωγή στην έννοια της Μετανάστευσης *«Εξέλιξη των διεθνών μεταναστευτικών ροών».* Παρουσίαση, έκθεση, Κέντρο Αριστείας Jean Monnet, 2020.

Τσιριγώτη, Ζ. «Η προσφυγική κρίση του 2015» Παρουσίαση, έκθεση, Κέντρο Αριστείας Jean Monnet, 2020.

kozanitv. Το χρονικό της έλευσης των προσφύγων στη Λευκόβρυση, Video you tube https://www.youtube.com/watch?v=bzLiZwXpe4k, 2016.

Μαυρίδης, Κ. , Πρόσφυγες φεύγουν με τα πόδια από το κλειστό γήπεδο της Λευκόβρυσης στην Κοζάνη, Video you tube https://www.youtube.com/watch?v=v7OAuw0-lXU , 2016.

Ηλεκτρονική εφημερίδα Χρόνος Κοζάνης, Βίντεο, Δομή προσωρινής φιλοξενίας Λευκόβρυσης,, Video https://www.youtube.com/watch?v=KQaD2EqF2gs xronos-kozanis, 2016.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συνέντευξη – Λευτέρης Ιωαννίδης (πρώην δήμαρχος Κοζάνης 2014-2019)

Ε.Δ Σύμφωνα με το σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη του 2019, στο άρθρο 3.3.2, όπου αναφέρεται ρητά ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης το Ελληνικό κράτος θεωρεί αποφασιστικό αυτό το ρόλο και στοιχειοθετεί την άμεση εμπλοκή της δίνοντας κατευθύνσεις συνεργασίας και σαφής οδηγίες ένταξης των μεταναστών. Ποια η άποψη σας σε σχέση με τα δεδομένα που υπήρχαν πέντε χρόνια πριν.

Ι.Ε Όσον αφορά το ζήτημα του προσφυγικού, δυστυχώς δεν έχει επιτευχθεί ο μέγιστος βαθμός του συνόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση του μεταναστευτικού με αποτέλεσμα πολύ λίγες περιοχές να επωμίζονται μεγάλο βάρος, ιδιαίτερα τα νησιά με αποτέλεσμα να μην έχουμε καταφέρει να πετύχουμε μια διαχείριση λίγο πιο κατανεμημένη εναρμονισμένη(δίκαια) μεταξύ όλων των περιφερειών. Με αυτή τη λογική δεν έχουν δημιουργηθεί και δομές από τη μεριά της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά υπάρχουν αρκετά καλά παραδείγματα φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που έχουν συνεργαστεί με Μ.Κ.Ο ούτως ώστε να στήσουν μηχανισμούς υποδοχής. Δεν είναι πολλά ούτε είναι μαζικά εντούτοις δεν παύουν να είναι καλά παραδείγματα. Εμείς μετά την εμπειρία του 2016 ήρθαμε σε επαφή με Μ.Κ.Ο και δε σας κρύβω εγώ μετά τις εκλογές είχα την σκέψη να προχωρήσουμε σε έναν μηχανισμό φιλοξενίας μεταναστών, όπως αυτά που τρέχουν σε άλλες πόλεις.

Θα έλεγα πως είναι ένα ζήτημα που και η τοπική αυτοδιοίκηση και το κράτος το αντιμετωπίζουν φοβικά, λόγω και των αντιδράσεων, είναι ένα σύνθετο ζήτημα χωρίς να το υποτιμήσουμε, όπου αντίστοιχο πρόβλημα υπάρχει και σε άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αντιδράσεων. Αυτό επηρεάζει τις πολιτικές που εφαρμόζονται και δυστυχώς δεν επιτρέπει να εφαρμοστούν προοδευτικές πολιτικές σωστής κατανομής των προσφύγων και της αρμονικής τους ένταξης στις κοινωνίες. Σε όλα αυτά προσθέστε και τα προβλήματα της οικονομικής κρίσης που επιτείνουν τα προβλήματα της κοινωνικής ενσωμάτωσης, ακόμα και κοινωνικής αποδοχής και τελευταία με την κρίση του Covid 19 που επηρεάζει ακόμη περισσότερο.

Ε.Δ Υπήρξε κάποιο είδος «οργανωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού» στο στρατηγικό σχεδιασμό του δήμου Κοζάνης το 2015-16, ή και στον σχεδιασμό της προηγούμενης δημοτικής

αρχής, ο οποίος και τέθηκε σε εφαρμογή σε συνεργασία με την πολιτική προστασία όταν τα γεγονότα το απαίτησαν. Πείτε μας παρακαλώ τι γνωρίζετε επι τούτου.

Ι.Ε Όχι δεν υπήρχε κανένα επιχειρησιακό σχέδιο ούτε πριν ούτε μετά, υπό την έννοια ότι δεν υπήρχαν οι κατευθυντήριες πολιτικές από το κεντρικό επίπεδο πάνω στο οποίο θα χτίσεις ένα επιχειρησιακό, διαχειριστικό σχέδιο. Εμείς ως δημοτική αρχή, είχαμε εκφράσει την βούληση μας σε κεντρικό επίπεδο ότι μπορούμε να συνεργαστούμε, γιατί το ζήτημα της φιλοξενίας των προσφύγων δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά ένα σύνολο φορέων που εμπλέκονται, οπότε θα έλεγα πως χρειάζεται κάτι ευρύτερο από ένα διαχειριστικό σχέδιο. Βέβαια πιστεύω πως ο δήμος Κοζάνης έχει τις αρμόδιες υπηρεσίες, τις κοινωνικές υπηρεσίες που έχουν ανταποκριθεί επαρκώς τα προηγούμενα χρόνια κατά την άποψη μου και συνεχίζουν να το κάνουν σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα, στο βαθμό που τους επιτρέπεται και μπορούν να το κάνουν. Οπότε πιστεύω ακράδαντα πως ο δήμος Κοζάνης μπορούσε και μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας στρατηγικής σε γενικότερο πλαίσιο εφαρμογής της-αν και νομίζω πως δε μπορεί να εκπονηθεί μόνο από το δήμο γιατί είναι μια δράση που εμπλέκονται πολλοί φορείς όπως, η αστυνομία, η περιφέρεια, κ.α.

Ε.Δ Ποιοι πιστεύετε πως είναι οι λόγοι που καθιστούν δύσκολη την εκπόνηση ενός δημοτικού επιχειρησιακού σχεδίου διαχείρισης ανθρωπιστικών κρίσεων;

Ι.Ε Στα ζητήματα της πολιτικής προστασίας, υπάρχει σχεδιασμός και υπάρχει σχεδιασμός που προβλέπεται μέσα από συγκεκριμένα πρωτόκολλα και είμαστε όλοι οι φορείς υποχρεωμένοι να τα τηρούν- υπό αυτή την έννοια υπάρχει σχεδιασμός-να μην τα μηδενίσουμε όλα και μάλιστα προβλέπονται, είχαν καταρτιστεί σχέδια έκτακτης ανάγκης τουλάχιστον όσο γνώριζα εγώ και διαχείρισης κρίσεων για διάφορα περιστατικά, που χρήζουν την αντιμετώπιση της Πολιτικής Προστασίας-υπάρχουν τα συντονιστικά της Πολιτικής Προστασίας που ανά πάσα στιγμή ενεργοποιούνται. Ένας τέτοιος μηχανισμός ενεργοποιήθηκε και το 2016 ούτως ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί το πρόβλημα. Πέρα από την έκτακτη ανάγκη, το ζήτημα του προσφυγικού είναι ένα ζήτημα που απαιτεί μια πιο στρατηγική αντίληψη και σκέψη. *Αυτή η συζήτηση δεν έγινε ποτέ και σε κανένα επίπεδο, ούτε σε κεντρικό ούτε και σε τοπικό, υπό την έννοια ότι γενικά υπάρχει ένα πρόβλημα και το παρακολουθούμε από απόσταση.* Σε κάθε περίπτωση εμείς είχαμε εκφράσει τη βούληση στο υπουργείο να συνεργαστούμε και να φιλοξενήσουμε σε δομές του δήμου και είχαμε προτείνει συγκεκριμένους χώρους ή είπαμε θα δούμε και συγκεκριμένους χώρους που μπορούν να φιλοξενηθούν πρόσφυγες.

Ε.Δ Το θέμα αυτό το θέσατε εσείς;

Ι.Ε Όχι, όχι δεν αναφέρομαι στο Δήμο Κοζάνης, έτσι εμείς αντιθέτως είχαμε εκφράσει τη βούληση μας στο υπουργείο να συνεργαστούμε και να φιλοξενήσουμε σε δομές του δήμου και είχαμε προτείνει συγκεκριμένους χώρους ή είπαμε θα δούμε και συγκεκριμένους χώρους που μπορούν να φιλοξενηθούν πρόσφυγες.

Ε.Δ Πείτε μας, θα μπορούσατε να αρνηθείτε τη φιλοξενία των προσφύγων στο δήμο Κοζάνης;

Ι.Ε Κοιτάξτε αν τίθετο θέμα δημοτικών χώρων ναι, θα μπορούσαμε να αρνηθούμε, αλλά αν πρόκειται για χώρους που είναι κρατικοί ή ιδιωτικοί προφανώς ο δήμος μπορεί να εκφράσει την άποψη του αλλά δεν είναι αυτός που θα σταματήσει ή θα αποτρέψει κάτι τέτοιο. Αξίζει να ειπωθεί πως είχαμε περιπτώσεις φιλοξενίας ιδιωτών και Μ.Κ.Ο, όπως η περίπτωση της Αιανής. Εκεί δείξαμε έμπρακτα την υποστήριξη μας, σε ένα πολύ σύνθετο κοινωνικό περιβάλλον, με πολύ έντονες αντιδράσεις από την τοπική κοινωνία. Νομίζω πως και εκεί ο δήμος έδειξε πραγματικά ένα πρόσωπο υποστήριξης της πρωτοβουλίας, προσπαθώντας να διαχειριστεί τις αντιδράσεις που υπήρξαν σε κοινωνικό επίπεδο.

Ε.Δ Πιστεύετε πως θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας οδηγός πρόληψης ή ετοιμότητας σε τοπικό επίπεδο;

Ι.Ε Νομίζω ότι οι δήμοι, όλοι, ή οι περισσότεροι έχουν ετοιμάσει κάτι παρόμοιο. Αλλά το θέμα δεν είναι αυτό. Αυτό που χρειάζεται περισσότερο είναι ένα σχέδιο συνολικής στρατηγικής για το προσφυγικό όπου πραγματικά και η τοπική αυτοδιοίκηση θα επωμιστεί ένα βάρος ή αν θέλετε η Τοπική Αυτοδιοίκηση Α και Β βαθμού γιατί αυτό αγγίζει και τις Περιφέρειες, ενός σύνθετου και δύσκολου προβλήματος. Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα τεράστιο ζήτημα στα νησιά, θεωρώ ότι πρέπει να γίνει μια πολιτική αποκλιμάκωσης της κατάστασης εκεί, ώστε να μπορέσουν να βελτιωθούν και οι συνθήκες διαβίωσης αυτών των ανθρώπων, οι οποίοι πέρασαν τον χειμώνα σε σκηνές σε κάποια νησιά και αυτό ζητά μια στρατηγική, στρατηγική συνεργασίας μεταξύ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του αρμόδιου Υπουργού και γενικά όλων των εμπλεκόμενων φορέων και προφανώς, οργανώσεων, Μ.Κ.Ο, εθελοντικών ομάδων, κ.τ.λ.

Ε.Δ Γνωρίζετε να μας πείτε, πότε ξανά στο παρελθόν ο δήμος διαχειρίστηκε παρόμοιες καταστάσεις;

Ι.Ε Εκτός από την περίπτωση του 2016, δεν γνωρίζω λεπτομέρειες για παρόμοιες καταστάσεις από το παρελθόν. Το νεαρό της ηλικίας μου δε μου επιτρέπει να γνωρίζω περισσότερα, για τα γεγονότα του 1990-91, των Ελλήνων Παλλινοστούντων και δεν έχω βρει και κάποιο αρχείο εδώ στο δήμο όσο υπήρξα δήμαρχος.

Ε.Δ Πείτε μας λίγα λόγια για τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τον Φεβρουάριο του 2016

Ι.Ε Το 2016 εκτάκτως είχαν κλείσει τα σύνορα με τα Σκόπια, οπότε πολλά λεωφορεία εγκλωβίστηκαν στη Εθνική οδό σε διάφορα σημεία στη χώρα. Τότε και τα Τέμπη ήταν κλειστά με συνέπεια να εγκλωβιστούν πολλά λεωφορεία στην περιοχή μας. Το πρώτο λεωφορείο με το οποίο ήρθαμε σε επαφή εμείς, ήτανε στην περιοχή του Πολυμύλου στις αρχές του Φλεβάρη 2016 και με πολύ δύσκολες καιρικές συνθήκες και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα-λίγο πολύ τα πράγματα είναι γνωστά-ενεργοποιήθηκαν κοινωνικές δυνάμεις, εθελοντικές ομάδες και η Αστυνομία η οποία έπαιξε πολύ κρίσιμο και σημαντικό-θετικό ρόλο.

Ε.Δ Για ποιο λόγο το λέτε αυτό συγκεκριμένα για την αστυνομία;

Ι.Ε Γιατί; Γιατί ήταν από την πρώτη στιγμή εκεί είχαμε τέλεια συνεργασία, η συμπεριφορά τους ήταν υποδειγματική σε όλα τα επίπεδα, υποστήριξαν όλες τις επιλογές του δήμου, γίνανε πάρα πολλές συσκέψεις με την Αστυνομία, περιφρούρησε την κατάσταση. Στήθηκε μια δομή εκ των ενώντων και ήταν σημαντική η προσφορά των κοινωνικών δυνάμεων της πόλης, της περιοχής και αυτό έχει πολύ μεγάλη και καθοριστική σημασία. Αυτή η δομή λειτούργησε για σχεδόν 3 μήνες και φιλοξενήθηκαν πάνω από 2000 άνθρωποι, γιατί υπήρχε μια περιοδικότητα στη δομή, λειτούργησε ως ένας μηχανισμός, που εκείνη τη δύσκολη περίοδο ήταν κλειστά τα σύνορα και υπήρχε πολύ έντονη πίεση. Προσπάθησε να απορροφήσει ένα μέρος αυτής της πίεσης. Πραγματικά έγινε μια δομή, που με τις συνθήκες που έγινε λειτούργησε υποδειγματικά. Πέρα από την αντίδραση του δήμου και της δημοτικής αρχής, το σημαντικό είναι η αντίδραση της κοινωνίας η οποία ήταν πραγματικά καλή. Να θυμίσω πως τότε οι πρόσφυγες ήταν μικρά παιδιά και βρέφη. Βοήθησε η τοπική κοινωνία της Λευκόβρυσης αλλά βοήθησε η τοπική κοινωνία της ευρύτερης περιοχής. Ήταν φοβερό, γιατί ξέρετε εμείς φοβόμασταν αντιδράσεις από εξτρεμιστικά στοιχεία. Το φοβόμασταν γιατί λέγαμε πως πρώτη φορά το αντιμετωπίζουμε και το φοβόμασταν. Αντίθετα αυτό που εισπράξαμε ήταν ένα τεράστιο κύμα αλληλεγγύης και αυτό ήταν που έκανε τότε την Κοζάνη διάσημη, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Η αλήθεια είναι ότι βοήθησε πολύ, γιατί το παράδειγμα της Κοζάνης πήρε μια επικοινωνιακή διάσταση, πολύ έντονη και δυσανάλογη με το μέγεθος των γεγονότων. Είχε συμβολική σημασία πολύ μεγάλη. Ήτανε ένα θετικό παράδειγμα που βοήθησε κι άλλες κοινωνίες να δεχτούν τέτοιου είδους δομές.

Ε.Δ Πείτε μας τι σας πίκρανε περισσότερο από τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν 2016 στην Κοζάνη;

Ι.Ε Όχι, καθόλου απλώς η διαχείριση και ο συντονισμός πολλών φορέων δεν είναι πάντα μια εύκολη υπόθεση και πάντα υπάρχουν προβλήματα. Εγώ νομίζω όμως στην προκειμένη περίπτωση και με την απόσταση των 5 χρόνων, μόνο θετικά μπορούμε να αποκομίσουμε και

μόνο θετικά συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε από αυτή την ιστορία και αν πρέπει να κρατήσουμε κάτι είναι μόνο θετικό. Τα ελάχιστα αρνητικά που υπήρξαν τα έχουμε ξεχάσει και να το δούμε ως ένα καλό παράδειγμα διαχείρισης του προσφυγικού καθώς πιστεύω ότι το προσφυγικό δεν είναι ένα πρόβλημα του καιρού μας, είναι ένα φαινόμενο και θα μείνει για δεκαετίες καθότι οι κοινωνικές και οι περιβαλλοντικές συνθήκες ευνοούν τη μετανάστευση και τις προσφυγικές ροές και δυστυχώς ή ευτυχώς είμαστε σε μια γεωγραφική θέση, η χώρα μας εννοώ, όχι τόσο η Κοζάνη αλλά η χώρα μας, που θα κληθεί να το αντιμετωπίσει πολύ έντονα.

Ε.Δ Πείτε μας παρακαλώ, τι γνωρίζετε για τη δομή στην Αιανή Κοζάνης και ποιος ο ρόλος του δήμου Κοζάνης;

Ι.Ε Ο δήμος Κοζάνης δεν είχε κάποια εμπλοκή εκεί. Ο δήμος κλήθηκε απλώς να συνδράμει στην διαχείριση των κοινωνικών αντιδράσεων. Η δομή λειτουργούσε υπό τον συντονισμό Μ.Κ.Ο, επειδή δεν υπήρχε κάποια προεργασία, δεν ήταν μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτε και της τοπικής κοινωνίας υπήρξαν αντιδράσεις. Η αίσθηση μου είναι πως οι αντιδράσεις αυτές δεν αποτελούσαν το σύνολο της τοπικής κοινωνίας αλλά μεμονωμένα περιστατικά, παρόλα αυτά όμως υπήρξαν. Ο ρόλος μας ήταν να συνδράμουμε στην εξομάλυνση της κατάστασης και αυτό επιτευχθεί με κατ'οίκον επισκέψεις και συζήτηση με τους πολίτες ούτως ώστε να αποδεχθούν την κατάσταση μιας και το προσφυγικό ζήτημα αποτελεί σημαντικό και διαχρονικό πρόβλημα. «Η παρέμβαση μας είχε αποτέλεσμα και περιόρισε τις εντάσεις στην τοπική κοινωνία αποτρέποντας χειρότερες καταστάσεις στην περιοχή.

Ε.Δ Η δημιουργία της δομής αυτής γνωρίζετε αν ήταν προσωρινή;

Ι.Ε Όσον αφορά τη δομή της Αιανής, μετά από επικοινωνία που είχαμε με τον Δ. Ο.Μ, τέτοιου τύπου δομές έχουν έναν ευκαιριακό, προσωρινό χαρακτήρα και τρόπο λειτουργίας. Στήθηκε και φιλοξενήθηκε σε ξενοδοχείο, οπότε πρέπει να υπάρχει συνεργασία Μ.Κ.Ο και επιχειρηματία, από αυτά που γνωρίζω θα είχε προσωρινή λειτουργία, επειδή την συγκεκριμένη περίοδο της κρίσης υπήρχε ανάγκη φιλοξενίας και κα επέκταση δημιουργίας τέτοιων δομών. Έπειτα έκλεισε, μετά από ένα χρονικό διάστημα ξανάνοιξε και εν τέλει έκλεισε οριστικά. Προφανώς, από ότι φάνηκε κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει το γεγονός επαναλειτουργίας μιας τέτοιας δομής αν το απαιτήσουν οι συνθήκες. Την ευθύνη όσον αφορά τη λειτουργία της δομής είχαν η Μ.Κ.Ο, και ο εν λόγω επιχειρηματίας, όπου και μισθώθηκε από τον Δ.Ο.Μ το ακίνητο και φιλοξενούσε τα παιδιά. Εμείς περισσότερο λειτουργήσαμε σε επίπεδο υποστηρικτικό, επίπεδο διαχείρισης των αντιδράσεων των κατοίκων.

Ε.Δ Πιστεύετε πως η απόφαση σας εκείνη την περίοδο με τις επιλογές που κάνατε στη διαχείριση της κρίσης, είχε πολιτικό κόστος;

Ι.Ε Δεν θα έλεγα ότι είχε, αλλά τότε που έλαβα τις αποφάσεις για τον τρόπο που θα διαχειριζόμουν την κατάσταση πίστευα ότι είχε, δεν ξέρεις πως θα λειτουργήσει μια τέτοια απόφαση.

Ε.Δ Πιστεύετε πως μια δομή όπως αυτή που δημιουργήθηκε στην κοινότητα της Λευκόβρυσης, θα μπορούσε να έχει συνέχεια; Με ποιόν τρόπο λειτουργίας;

Ι.Ε Ο δήμος, εγώ θέλω να είμαι ειλικρινής, έχοντας την εμπειρία εκείνης της δομής…Μια δομή μεταναστών και προσφύγων δεν είναι μια δομή που μπορεί να στηριχθεί στον ανθρωπισμό και να δουλέψει μακροπρόθεσμα. Χρειάζεται επαγγελματική διαχείριση και προσέγγιση. Αυτό που έγινε τότε ήταν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, δούλεψε εξαιρετικά το χρονικό εκείνο διάστημα, αλλά είμαι πεπεισμένος πως δε θα μπορούσε να έχει συνέχεια.

Ε.Δ Νομίζω πως αμφότεροι δήμος και Μ.Κ.Ο έχουν στη διάθεση τους κατάλληλους επαγγελματίες για να οργανωθεί παρόμοια δομή υποστήριξης και φιλοξενίας στην Κοζάνη, τι έχετε να μας πείτε για το θέμα;

Ι.Ε Η συγκεκριμένη δομή της Λευκόβρυσης, στηρίχθηκε κατά βάση και 100% στον εθελοντισμό. Η δομή του δήμου έτσι όπως είναι σήμερα για να μπορεί να διαχειριστεί ένα ζήτημα προσφυγικού χρειάζεται πολύ μεγαλύτερη ενίσχυση. Η άποψη μου είναι ότι δεν είναι μόνο θέμα εθελοντισμού, ο εθελοντισμός μπορεί να στηρίζει πολύ ενεργά και ουσιαστικά τέτοιες πρωτοβουλίες, αλλά, μακροχρόνια λύση, δομική λύση, χρειάζεται άλλου είδους προσέγγιση και μια τέτοια προσέγγιση χρειάζεται στρατηγική. Τέτοια στρατηγική δυστυχώς δεν έχει εμπλέξει την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Σε ένα βαθμό μπορεί να μην ήθελε να εμπλακεί γιατί είναι ένα ζήτημα το οποίο ξέρουμε ότι προκαλεί κοινωνικές αντιδράσεις. Αυτό που ίσως μπορεί να γίνει στη παρούσα φάση, είναι να υπάρξει ένας σχεδιασμός και μια πρώτη προσέγγιση και διαχείριση του ζητήματος, αλλά από την άλλη είναι ένα ζήτημα που εμπλέκει πάρα πολλούς φορείς και πρέπει να υπάρχει ένα σχέδιο- ειδικά για το προσφυγικό (διαχείρισης των ροών στο βαθμό που όλες οι περιφέρειες μπορούν να αναλάβουν ένα μέρος ευθύνης.

Ε.Δ Εσείς ως δημοτική αρχή, προτείνατε κάποιο σχέδιο, η μάλλον καλύτερα κάνατε κάτι για αυτό;

Ι.Ε Η αλήθεια είναι ότι είχαμε κάνει κάποιες επαφές, είχαμε πει να το αφήσουμε και *να το δούμε λίγο αργότερα,* είχαμε ξεκινήσει κάποιες πρωτοβουλίες σε συνεργασία με κάποιες οργανώσεις εδώ στην Κοζάνη, μετά ήρθαν οι εκλογές και ξέρετε…..

Ε.Δ Δηλαδή για να το θέσουμε λαϊκά, είναι αυτό που λέμε *«φύγε κακό από τα μάτια μου»……!!!*

Ι.Ε Είναι και αυτό, συμβαίνει και αυτό, για να αντιμετωπίσεις όμως τέτοια προβλήματα χρειάζεται μια δομή, μια στρατηγική η οποία θα έρθει από πάνω προς τα κάτω και ο καθένας θα αναλάβει τις ευθύνες του.

Ε.Δ Πιστεύετε πως θα μπορούσε να υπάρξει επιμόρφωση πολιτών σε θέματα που έχουν άμεση σχέση με το προσφυγικό/μεταναστευτικό φαινόμενο;

Ι.Ε Θα μπορούσε ναι, αλλά όπως γνωρίζετε κι εσείς, η δυναμική που παράγουν τα Μ.Μ.Ε και τα Μ.Κ.Δ είναι πιο δυνατή από αυτό που θα μπορούσε να κάνει ο δήμος. Εγώ συμφωνώ πως θα μπορούσε να κάνει ο δήμος μια καμπάνια, αλλά σε σχέση με το πως διαμορφώνεται η κοινωνική άποψη για τα ζητήματα του μεταναστευτικού ή για μια σειρά από ζητήματα, είναι τόσο σύνθετη και πολύπλοκη και πολυδιάστατη που εκ των πραγμάτων η δυνατότητα ενός δήμου να το επηρεάσει είναι περιορισμένη. Μακάρι η τοπική αυτοδιοίκηση να είχε τόσο μεγάλο βαθμό επηρεασμού της κοινωνίας σε τέτοια θέματα και να μην το έχουμε καταλάβει, θα ήμουν χαρούμενος εάν ίσχυε, αλλά δεν ισχύει. Με λίγα λόγια αντιλαμβάνομαι το ρόλο των δήμων και της τοπικής αυτοδιοίκησης και δεν είναι μια προσπάθεια να βγούνε οι ευθύνες , εξάλλου δεν είμαι πλέον δήμαρχος, αλλά είναι μια αντικειμενική κατάσταση η άποψη που αποκτά ο κόσμος για τον ξένο, για τον πρόσφυγα, αντιλαμβάνεστε πως διαμορφώνεται μέσα από πολλά κανάλια και από ότι φαίνεται πολύ πιο ισχυρά. Πως είναι λοιπόν δυνατόν ο δήμος να επικρατήσει των λογικών και των πολιτικών που επιβάλλονται από τα Μ.Μ.Ε, από την τηλεόραση, τα μεγάλα κανάλια. Εμείς προσπαθήσαμε σαν δημοτική αρχή να κάνουμε πολλά πράγματα. Από την άλλη αντιλαμβάνεστε πως είναι ένα θέμα που αποκτά πολύ έντονη κοινωνική δυναμική το θέμα της διαχείρισης του προσφυγικού, κι επειδή μιλάμε για ένα θέμα παγκόσμιο που δεν το αντιμετωπίζει μόνο η κοινωνία της Κοζάνης αλλά και οι μεγάλες κοινωνίες του κόσμου.